

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה ה' (תשפ"א)

מאמרים נבחרים משכיכות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

זארא

זֶהַר הַמְבֹאֵר
הַפֶּתַח וְהַפְּכוּד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מהדורת 'קרון מלפני ברכה'

ישיבת אביר יעקב
אור מאיר שמחה
נהריה

מכון אור לישרים

ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

וארא

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א
אמונת יציאת מצרים פרושו הוא כמו שמקבל מרבנו
הבעל שם טוב זי"ע, שבכל עדן חשכות וטמטום מכל מיני
צרות וחומות העומדים על האדם, יתן בלבו אמונת יציאת מצרים
- שהקדוש ברוך הוא ברגע של יציאת מצרים חשב על כל בר
ישראל שלא ידח ממנו נדח, ונתן תקנה לכל בר ישראל, ומוציא
את עמו בכל עדן וזמן מכל מיני מעיקיו בגוף ובנפש, ובכח
אמונה זה באמת תכף יתפרדו כל פועלי און ולכל בני ישראל היה
אור במושבותם: (עבודת הבורא - רבי אהרן ראטה זיע"א)

אוצר פניני החסידות

- א **עבודת נעם** | גם כאשר מיגיעה עת גאלה רצון השם יתברך שתהיה על ידי תפלת צדיק | הדקדוקים בפסוקים
- א **אמרי נעם** | עצה שעושים הצדיקים שתפלתם תתמלא ולא ינתן להם רק מחצה
- ג **דברי יואל** | בבא הגאולה יראה לעין כל פעלת צדיקי הדורות שהעתירו והורידו פנחל דמעה על העלות
- ג **מהר"ש מבבל** | הטעם שיש צדיקים גדולים שאינם פועלים ישועות ואלו צדיקים קטנים מהם כן פועלים
- ד **אזור אליהו** | התבררות התשוקה באדם הן לטוב והן למוטב היא בעקר בעת קומו ממשכבו בבקר
- ה **דברי יהושע** | כאשר מקדש האדם מוצא פיו בהקיצו משנתו ומדבר דברי שיר ושבח לקב"ה מעמק הלב נמשך כל היום אחר זאת ומתקדש בשמירת ברית הלשון וברית המעור
- ה **נחל יצחק** | פרשיות אלו מסגלות ליציאה מהגלות הפרטית של כל אדם ולזכות לאמונה בה'יה וזקנה בבורא יתברך
- ו **דברי ישראל** | השם יתברך מסתפק ומקבל העבודה אפילו משפל שבשפלים, אף האדם לא יסתפק בכך ותמיד ישתדל להוסיף בעבודה
- ו **אמונת משה** | שתי בחינות בהמתקת הדינים בשרשן, א. מתגלה לאדם שהסבל כדאי עבור הטובות שיבואו עליו בעתיד, ב. מתגלה לאדם שכלל לא היה לו כל רע
- ז **תורה אור** | האבות הגיעו לבחינת אהבה ויראה אף משה רבנו זכה לבחינת התורה שהיא בחינת בטול לקמרי
- ח **מחשף הלבן** | השכינה גלתה עם ישראל במצרים
- י **מבשר צדק** | המתקרט על העבר ורואה שאינו יכול לצאת מהרגליו הרעים וצועק אל ה' צעקתו מתקבלת
- יא **יציב פתגם** | איר נקרא שם הקב"ה על בני ישראל הרי הדר בחוץ לארץ זדומה כמי שאין לו אלוף
- יא **אש קדש** | על אף שאין האדם רואה כוץ לצרותיו עליו להתחזק ולהשען בבטחון גמור
- יא **פתוחי חותם** | משה ואהרן שקולים ובזכותם נגאלו ישראל
- יב **התם סופר** | מי זנקה לראות את משה רבנו וללמד משה רבנו ולחפך כאשר משה ואהרן עמדו בפני פרעה נחלש פתם
- יב **לקוטי שיחות** | באור דברי המדרש של פירוש נעשה כקבד
- יג **קול יהודה** | באורים נפלאים מתוקים מדבש אשר נתגלו בחזון פתולום הליל
- יד **מחשף הלבן** | קשר בני ישראל עם הבורא על ידי האתות
- טז **לקוטי הלכות** | ה' נותן לרשע להוציא כל הבליו כדי שאחר כך הצדיק יסתור כל זאת ויראו הכל את האמת
- טז **פתוחי חותם** | לכעלי זכות התורה יהיה קיום לעתיד לבוא והרשעים יאבדו
- יז **לב שמחה** | בימי השוכבים שקוראים אלו הפרשיות אשר לשוב בתשובה ולקנום הכל

אוצרות גאוני הדורות

- יח **חמדת ישראל** | באור 'ארא אל האבות
- יח **אברהם במחנה** | מדוע נעשו המצריים גם בגופם וגם בממונם
- יט **חיי שלום** | קשה עם ישראל במצרים אכלו את קרפן פסח במקדש
- יט **שפת אמת** | בזה שמשה דבר לפני אהרן הוכיח לפרעה ששעבוד ישראל אינו כדון
- כ **ברית ותורה** | רק לאחר שהמצריים בשלו את העבודה ורה יקלו ישראל לצאת ממצרים
- כא **קהלת משה** | אפן הכאת המטה על היאור
- כא **מלא העמור** | לא הנה ביד התרוממים להפך את מי היאור לדם כי אם בלט ובסתר
- כב **תולדות משה** | הפיכת המים לדם על ידי התרוממים בעשיית מעשה שדים לפי שהקשפים אינם חלים במים
- כב **שם אפרים** | על ידי מפת דם נתברר לפרעה שמופת התנין לא נעשה בנחם קשפים
- כג **דברי שאול** | השארת הצפרדעים היאור להורות שלא נעשתה המפה על ידי כשופים
- כג **תבואת יקב** | ביאת משיח כן דוד בדור שכלו זכאי או שכלו חייב
- כג **אור התורה** | על ידי מפת הדבר נתברר אם הנהמה שיכת למצרי או שגולה מישראל
- כד **שבט מיהודה** | אף בהמת מצרי שקנאה ישראל דבור ירד לא מתה במפת הדבר
- כד **מושקת מרדכי** | במפת בוד נתברר לפרעה למפרע שכל המפות הראשונות היו מאת ה'
- כד **דברי שאול** | הכבדת לב פרעה במפת בוד מחמת הפסקת רידת המטר
- כה **חוט של חסד** | ידיעת ה' על ידי הכאת היאור שהיה אגילו של פרעה
- כה **אבק סופרים** | הפיכת דם היאור למים מחוץ גבולות מצרים
- כו **בית המלך** | הפיכת המים החיים של היאור לדם מה שאין ביד המכשפים והתרוממים לעשות כן
- כו **מעשי צדיקים**
- לו **יומא דהילולא**
- לח **ספרי ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- מג **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת וארא

כאור הענין על פי מעשה שהיה עם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א

וְכָל זֶה יְבֹאֵר, עַל פִּי מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה, כִּי פַעַם אַחַת בָּאוּ בָּמָה מֵאוֹת אֲנָשִׁים הַדְרִים בַּכְּפָרִים, בְּכִכְיָה גְדוֹלָה לִפְנֵי הָרֵב הַקְדוֹשׁ בְּעַל עֲטֶרֶת צְבִי מְזִידִיטְשׁוֹב זִי"ע, שֶׁכָּבַר שָׁנִים רְבוּת הֵם מִתְּפָרְנְסִים בַּכְּפָרִים, מִבְּתֵי מְזִיגָה (קְרַעַטְשְׁמַעַס) וְשֶׁאֵר פְּרִנְסוֹת שְׁמָה, וְעַתָּה הוֹצִיא הַשָּׂר גְּזֹר דִּין, כִּי הוּא אוֹסֵר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹר בַּכְּפָרִים, וְצָרִיכִים לְקַבֵּעַ דִּירוֹתֵיהֶם בְּעִירוֹת, וְיִשְׁאָרוּ כָּלֶם בְּלִי מְזוֹן וּמַחֲיָה. אָמַר לָהֶם הַעֲטֶרֶת צְבִי, שִׁישְׂאָרוּ בְּזִידִיטְשׁוֹב עַד הַבֶּקֶר.

בְּלִילָה עֲשֵׂה הַעֲטֶרֶת צְבִי עֲלִית נְשִׁמָּה אֶל מִתִּיבְתָא דְרַקִּיעַ, וְרָאָה הֵיאֵךְ דְּנִין בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה בְּעֵנֵן גְּזָרָה זו, וְהָיוּ שָׁם תְּנָאִים וְאֲמוֹרָאִים וְרַבָּנִן סְבוּרָאִי וְכו', וְרָבִם כְּכֹלֶם אָמְרוּ, כִּי טוֹב הַדְּבָר שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִדְוּרוּ בְּעִירוֹת, כִּי בַּכְּפָרִים אֵין לָהֶם מְנִין לְתַפְלָה, וְאֵין שׁוּמְעִין קְדוּשָׁה וּבְרָכוּ, וְאֵין שָׁם מִקְנָה טְהוֹרָה.

אָבֵל רְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי טָעַן וְאָמַר, כִּי עַד עַתָּה כְּאֲשֶׁר יְהוּדֵי נֹסַע בְּדֶרֶךְ, עָמַד בְּקַרְעֻטְשְׁמַעַם שֶׁל יְהוּדֵי, אֲשֶׁר נָתַן לוֹ לְאַכֵּל וּלְשִׁתּוֹת מֵאַכְלִים כְּשֵׁרִים, וְגַם הָיָה לוֹ שָׁם מְקוֹם לִלּוֹן, וְטָלִית וְתַפְלִין לְהַתְּפַלֵּל, וּמַעֲתָה אָנָּה יַעֲמְדוּ יְהוּדִים עוֹבְרֵי דְרָכִים.

נִמְנָו וְגָמְרוּ בְּבֵית דִּין שֶׁל מַעֲלָה, שֶׁבְּעֵנֵן זֶה צָרִיכִין לְשַׁאֵל פִּי צְדִיק הַנִּמְצָא עֲדִין בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּינּוֹן שֶׁהוּא יוֹדֵעַ וּמְכִיר אֵת צָרְכֵי יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַתְּחַתּוֹן, וְכִפִּי אֲשֶׁר יִפְסַק בֶּן הַזֶּה?

המתקת הדינים על ידי תפלות הצדיקים

עבודת עבודה

רבי מטולם פייש מטאהט זיע"א

גם כאשר מגיעה עת גאלה רצון השם יתברך שתהיה על ידי תפלת צדיק | הרקדוקים בפסוקים

וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' ו) א. פֶּרֶשׁ רַש"י הַקְדוֹשׁ: דָּבַר אֲתוֹ מִשְׁפָּט עַל שֶׁהִקְשָׁה לְדַבֵּר וְלֹאמַר לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה. כָּבַר עָמְדוֹ מִפְּרִשֵׁי הַתּוֹרָה לְכָאֵר מְדוּעַ בְּאֲמַת הַתְּאוּנָן מֹשֶׁה רַבְּנּוּ וְאָמַר לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה, וְכִי חָלִילָה בָּא לְהַרְהֵר אַחַר מְדוּתָיו תִּבְרַךְ.

עוֹד דְּקָדְקוּ הַמְּפָרְשִׁים, לָמָּה בְּאֲמַת סִבַּב הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁשְׁלִיחוֹתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה תִּגְרַם לְהַכְּבִיד הָעֲבוּדָה יוֹתֵר, הֲלֹא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁלַּח לְהַקְל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבוּדָתָם הַקְשָׁה, וְלִקְרַב עַל יְדוֹ הַגְּאֻלָּה, וְלֹא לְהַכְּבִיד עֲלֵיהֶם יוֹתֵר. וְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשִּׁיב לוֹ 'עַתָּה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעָה' (ו א), שֶׁמַּעֲתָה יִרְאֶה הִישׁוּעָה, אָבֵל לֹא עָנָה לוֹ עַל מַה שֶׁהִקְשָׁה לוֹ לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה.

גַּם בֶּן הַפְּסוּקִים שֶׁכָּרִישׁ פָּרְשָׁה זו, דְּכָרִי הַכְּטָחָה הַמָּה, כִּי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִקְרֵם בְּרִיתוֹ עִם הָעָבוֹת לְגֹאֵל אֵת בְּנֵיהֶם מַעֲתָה, אָבֵל אֵין כָּאֵן תְּשׁוּבָה עַל טַעֲנַת מֹשֶׁה רַבְּנּוּ, לָמָּה בְּשְׁלִיחוֹתוֹ הַכְּבִיד פָּרַעַה אֵת הָעֲבוּדָה עַל יִשְׂרָאֵל. לְהִלֵּן כְּתִיב וְגַם אֲנִי שֶׁמַּעֲתִי אֵת נְאֻקַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. רַש"י הַקְדוֹשׁ כָּבַר דִּיק, כִּי תַבַּח וְגַם צָרִיךְ בְּאוֹר.

רצון ה', שהצדיק יראֵה בעיני עמו, וימליץ טוב על בני ישראל מלכתמא.

וְזוֹ היא התשובה אשר השיב לו הקדוש ברוך הוא על טענתו 'עַתָּה תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה לְפָרְעָה', הינו פי דייקא 'עַתָּה' אחר שהתפלל על בני ישראל, 'תִּרְאֶה אֲשֶׁר אֲעֲשֶׂה', כי כל סבת הכבוד העבודה היתה לתכלית זו, כפי ש'משפך גאלתן של ישראל על ידי תפלתך.

וְזוֹהוּ שאמר לו הקדוש ברוך הוא בפרשה זו, וידבר 'אלהים' אל משה ויאמר אליו אני הו"ה, בזה למד הקדוש ברוך הוא דרך למשה רבנו עליו השלום, כי אם יראֵה הנהגת שם 'אלהים' בעולם, דהינו שדינים שורים על בני ישראל, ידע כי בתוך שם אלהים מסתר כח שם 'הו"ה' שהוא מדת הרחמים, וכמו שכתוב הו"ה הוא האלהים, שבתוך שם אלהים מסתרת שם הו"ה, ועבודת הצדיק היא לגלות מדת הרחמים המסתרת בתוך מדת הדין, על ידי שיעור רחמים על בני ישראל.

וְזוֹהוּ הפונה גם בהמשך פסוקי הפרשה, וארא אל אברהם וגו' וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען, רצה לומר שכבר הגיעה העת לקיים הברית אשר הקימתי עם האבות לגאל את בניהם, ובכל זאת עדין לא היה אפשר להוציא הדבר מכח אל הפועל, עד אשר יעורר על זה צדיק מלכתמא.

וְזוֹהוּ הפרוש וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל. 'וגם' פרושו, דכיון שאתה התעוררת על זה מלכתמא, גם אני לעומתך אתעורר מלעילא להושיעם. ועל ידי זה יאזכר את בריתי, 'אזכר' מלשון זכר הוא, הרומו להשפעה פדועה, כלומר כי עתה ישפיע ויצא

אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלא רבי הירושלע מזידיטשוב אשר חי עדין בעולם התחתון, נמצא עתה בינינו, נשאל את פיהו. שאלו הבית דין את רבי הירושלע, והוא אמר כדברי רבי שמעון בן יוחאי, וכן פסקו בשמים. בבקר שמעו כי השר שגור גזרה זו מת פתאום, ויבךו נתבטלה הגזרה.

הרי לן מעובדא זו, כי הקדוש ברוך הוא רוצה לשמע דבריו של הצדיק שהוא עדין בעולם הזה, שדוקא הוא יעורר רחמים וימליץ טוב על ישראל, וכפי שהוא יגור מלמטה בן יקמו בשמים ממעל.

ומצינו כי לפעמים הקדוש ברוך הוא מביא צרה לעולם, רק מהאי טעמא, כדי שהצדיק יתעורר להתפלל ולבקש רחמים על בני ישראל מלכתמא, ועל ידי זה ימשך עליהם שפע מלעילא, וכמו שאמרנו בזהר הקדוש (א"ת) בעובדא דלתמא איתער עובדא דלעלא.

וְזוֹהוּ היה הענין גם בגלות מצרים, שבאמת כבר הגיעה העת שהקדוש ברוך הוא רצה לקיים את הברית אשר כרת עם האבות לגאל את בניהם, אבל רצונו יתברך היתה שהדבר יצא אל הפועל על ידי תפלתו של צדיק בעולם הזה דייקא, ועל ידי ימשך הדבר מעילא לתמא.

לכן סבב הקדוש ברוך הוא שמתוך שליחותו של משה יכביד פרעה העבודה יותר, כדי שמושה רבנו יתעורר להתפלל ולהמליץ בעדם, בראותו שאין להם כח לסבל יותר, וכבר פלו כל הקצין, וכך ימשך הגאלה כח תפלתו. ולכן הפיל משה רבנו תחנוניו לפני המקום לאמר למה הרעתה לעם הזה, לא להרהר אחר מדותיו חלילה, אלא מפני שזהו

אֶתְפַּלֵּל רַק בַּיָּאֵר תִּשְׁאַרְנָהּ וּמִמִּילָא יִסּוּרוּ מִכָּל
בְּעוֹבְדָא דְלִתְמָא אִיתְעַר עוֹבְדָא דְלַעֲלָא (תשנ"ב):
וכל:

דברי יואל

רבי יואל מסאטמר זיע"א

בכא הגאולה יראה לעין כל פעלת צדיקי
הדרות שהעתירו והורידו כנחל דמעה על
הגלות

ירמוז במאמר הכתוב ואזכר את בריתי (ו ה)
בלשון עתיד, על פי מה שכתוב בספרים
הקדושים על הקשיא המפרסמת, הלא הרבה
צדיקים אמתיים התפללו על הגאולה, והורידו
כנחל דמעות ולא נתקבלה תפלותיהם שלא
היה צדין זמנה, ולא יעלה על הדעת שיהיו כל
תפלותיהם לריק חס ושלום ונאבדו מבלי זכר
למו. אבל באמת כל התפלות ההם עומדים לפני
השם ותברך, וכשיבוא זמן הגאולה תגלו לעין
כל ויראו עין בעין איך שהיו מסייעין אל הגאולה.

וכן במצרים, כל אותן השנים שנמשך השעבוד
התפללו ישראל הרבה תפלות וצעקות
ולא הועילה לשעתו, על כן אמר הקדוש ברוך
הוא אל תחשבו שלא שמעתי כל אותן התפלות,
אלא וגם אני שמעתי מכבר את נאקת בני ישראל
וראיתי שברון לבם, אלא שלא הגיע צדין
הזמן, וכשיבא הזמן לצאת מן הגלות תברר
שכל התפלות לא היו לריק ולבטלה:

מהר"ש מבעלזא

רבי שלום מבעלזא זיע"א

הטעם שיש צדיקים גדולים שאינם פועלים
ישועות ואלו צדיקים קטנים מהם כן פועלים

כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת (ו)
ט. ולכאורה היה צריך לומר תנו לי מופת.

אמרי נעים

רבי מאיר מדוניקוב זיע"א

עצה שעושים הצדיקים שתפלתם תתמלא ולא
ינתן להם רק מחצה

למתי אעתיר לך ולעבדך ולעמך להכרית
הצפרדעים ממך ומבתיך רק ביאר
תשארנה (ח ט). ולכאורה קשה מאד, הלא פרעה
בקש ממנו וינסר הצפרדעים ממנו ומעמי, וכן
אמר משה בתחלת דבריו להעתיר לך ולעבדך
ולעמך, ומדוע בסיום דבריו אמר רק להכרית
הצפרדעים ממך ומבתיך ולא אמר ומעמך.

ונראה כי ידוע אמרם ז"ל (ויק"ד י ה) תפלה
עושה מחצה, לזאת כאשר פרעה
בקש מאתו שיסורו הצפרדעים ממנו ומעמו,
אז השפיל משה באם תפלל כף אז לא יפעל
בתפלתו רק החצי להסיר ממנו ולא מעמו.

לזאת נתן עצות בנפשו בדרך הצדיקים באם
יבוא אדם לפניהם ומבקש הרבה ענינים
הצריכים לו לישועה ובאם תפלל הצדיק על
כל פרט ופרט אז לא ינתן לו רק החצי, על
כן העצה להתפלל בדרך שלילה, כגון שלא
יהיה צער לאיש הנה וממילא יהיה לו ישועה
לאיש הנה בכל הדברים, כי באם לאו לא
פעל כלום בתפלתו כי צדין יש לו צער.

כמו כן משה לא התפלל רק בדרך שלילה,
הינו שהצפרדעים ישארו רק ביאר וממילא
יסורו ממנו ומעמו. וזהו שאמר אם אעשה
כדברך להעתיר לך ולעבדך ולעמך זאת לא
יפעל רק להכרית הצפרדעים ממך ומבתיך
ולא מעמך, כי תפלה עושה מחצה, לזאת לא

הקב"ה שולח לאדם הרהורי תשובה כדי
שישוב מהחמדה הרעה

אך השם יתברך ברב רחמיו וחסדיו שולח
לו הרהור דעת ותשובה בכדי שיתרחק
מזה החמדה. זה לך אל פרעה בבקר הנה יצא
המיימה, מי"ם רומז לכל מיני תשוקות, וברחמיו
יתברך שבחינת משה נצב תמיד לקראת פרעה,
וד"ל.

אם האדם אינו שם אל לבו להתעורר נוטל
ממנו הקב"ה לזמן מה את היכלת הגשמית
לחמדה כדי שישכיל שהיא הכל הכלים

ואם האדם אינו משים על לבו, רק מחזיק
עוד בהחמדה, אז השם יתברך ברב
רחמיו נוטל ממנו זו החמדה על זמן מה,
כגון כל אכל תמעב נפשו, ונהבן. פי זהו ענין
היסורים בכדי שהאדם יבין וישכיל שזו החמדה
הכל הכלים היא, פי החמדה להשם יתברך
אין שום דבר בעולם שייבטלנה, אכל חמדת
עולם הנה אם נחלש הפלי של החמדה נתבטל
החמדה, וראה מזה האדם שהכל הכלים הוא.

רמז הנ"ל בענין הדם והמים

והנה ד"ם הוא הפך מי"ם, פי מי"ם הוא
תשוקה וד"ם נפשו של אדם קצה בה,
הפך בחינת מי"ם פנ"ל, זהו הראשית שרוצה
השם יתברך לקרב רחוקים, בתחלה נשלח לו
אתערוקתא בחינת מש"ה, אם ישוב מה טוב,
ובאם לאו שולח לו השם יתברך איזה סבה
רחמנא לצלן על זמן מה שלא יהיה לו החמדה
זרה, ובאם שעוד לא ישוב חס ושלוש יש
פרשה אחר זה השם יצילנו.

אכל לאנחנו עם קדשו נאמר 'אשרי הגבר
אשר תיסרנו י'ה ומתורתך תלמדנו'
(תהלים צד יב), פלומר שאין אנו צריכין להיסורים
מפני שאנו יודעין הכל מתורה הקדושה, וד"ל:

והענין, פי באמת אין חפץ לקסיל בתבונה,
וכמו שמצינו באחזו שאמר (שעיה ז יב) 'לא
אשאל ולא אנסה את ה', ולכן מצדו לא בקש
כלל מופת, רק בגדל רשעתו היה אומר להם
שאתם בעצמכם אינכם מאמינים באמונה שלמה
ואמתית, ולכן הנו לכם מופת.

ויש להוסיף, דאיתא בספרים באור הענין
דיש צדיקים אשר אין פועלים ישועות,
ויש צדיקים שפמעט קטנים מהם והם ממשיכים
ישועות. ונהסבר הוא, שמפני שפלות רוחם
אינם במדת אמונה ובטחון שיהיה פח בידם
להמשיך טובות וישועות, ועל פן באמת אינם
יכולים לפעל זאת. וזהו שאמר פרעה תנו לכם
מופת, פי אתם בעצמכם אינכם מאמינים שהיכלת
בידכם לעשות מופת:

התקדשות בעת הקימה והשפעתה על כל היום

אזר אליהו

רבי אליהו מזויסקיט זיע"א

התגברות התשוקה באדם הו לטוב והו למוטב
היא בעקר בעת קומו ממשכבו בבקר

לך אל פרעה בבקר הנה יצא המימה וגו' ואמרת
אליו וגו' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי
על המים אשר ביאר ונהפכו לדם (ד טו-טז).

נודע שכל התורה היא נצחית ונוהג בכל
אדם ובכל זמן, ויש לומר הענין הרומז
בכאן, פי ראשית כל הוא שלכל דבר שיש
לו לאדם תשוקה יש לו התשוקה ביותר בעת
שקם ממטתו, אם האדם מקשר אליו יתברך
אז תכף בבקר מתגבר עליו השתוקקות להשם
יתברך, ואם חס ושלוש האדם מקשר לאיזה
חמדה רחמנא לצלן אז תכף בבקר מתגבר
עליו השתוקקות להחמדה.

דברי יהושע

רבי יהושע העטיל ממנוסטרטיטט זיע"א

כאשר מקדש האדם מוצא פיו בהקיצו משנתו ומדבר דברי שיר ושבח לקב"ה מעמק הלב נמשך כל היום אחר זאת ומתקדש בשמירת ברית הלשון וברית המעור

לך אל פרעה בבקר הנה יצא המלמה, ונצבת לקראתו על שפת היאר והמטה אשר נהפך לנחש תקח בידך (ו טו). לכה בין באור הענן על פי דרך העבודה איה? תכן הענן הנה בכל נפש אדם פרטי, כי תורה הקדושה נצחיות היא.

ויבאר על פי מאמר ספר יצירה כרת לו ברית בין עשר אצבעות ידיו – והוא ברית הלשון ובין עשר אצבעות רגליו – והוא ברית המעור. והפונה שברית המעור תלוי בברית הלשון הן בתקונו והן חס ושלום בפגמו. ולזה צריך כל אחד לשמר פיו ולשונו שלא לדבר דברים האסורים, וגם לרבות שאפלו בדבורו ותורה ועבודה יזהר שיהיה דבורו לשמה לא לגרמיה, לקים ודברת בם ולא בדברים בטלים.

ושמעתי בשם אבי אבא הקדוש נ"ע, שצריך להזהר שהדבורים שמדבר בם – הם עצמם לא יהיו דברים בטלים, כי כשלומד חס ושלום לא לשמה אז אין הלמוד עושה שום רשם בנפשו, ונמצא נשאר דבוריו בטלים מפעלתם אשר לא למד לשמה כי אז היה הלמוד פועל בנפשו להשלימו בתכלית השלמות.

ועצת ה' בזה הינו בתקון הלשון, הוא לקדש מוצאות פיו בבקר תכף בהקיצו משנתו בדברו אז דברי שיר ושבח של מקום מעמק נקדת הלב, אז כל היום נמשך אחר הרגעים האלה ויהיה כל היום בבחינת שומר פיו ולשונו, ואז שומר מצוות נפשו – שעל ידי שמירת הלשון ישמר נפשו מצרת פגם ברית המעור.

פרעה פגם בברית הלשון ובברית המעור | התקדשות בשתי הבריות מטהרת את האדם לכל יבחר ברע

והנה פרעה מלך מצרים פגם בברית הלשון באמרו 'מי ה' וגו' (שמות ה ב), ובברית המעור כנודע אמרם ו"ל (סוטה יא): שתבע למלכות. והנה הוא פנוי לכת הרע המשרש בכל נפש להכשילו בפגם הבריות, אשר לבוד החיוב מצד דת תורה הקדושה דרמי אקרקיפי הגברי לעמוד על נפשו להצילו מרדת שחת, גם שכל האדם ישפט בצדק כי ראוי לאדם לשמר פיו ולשונו, ולקדש את עצמו בגדר עריות, והנמשך מזה שבעת האדם משלים את עצמו בשלמות אלו מטהר את פח בחרתו החפשיית בלי יבחר ברע לעולם.

רמז הנ"ל בפסוקים

וזהו רמז הכתוב שיהיה שיהיך בכל אחד ובכל מקום ובכל זמן, לך אל פרעה, הינו פה רע הדובר נבלה, תלך ויתמקן אותו בבקר הינו ברגעים הראשונים בהתחלת היום, וביותר בעת הנה יצא המלמה, בעת שיתגבר עליך להטיל את זממתו, גם בבחינת המים – הינו התורה הנמשלת למים, אז תראה להתגבר עליו ולא לתן לו מדבר פך רגל בנפשך.

ואז ונצבת לקראתו על שפת היאר, תוכל לעמוד נגדו ולהיות גבור כובש יצרו גם בתאות ברית המעור שהוא סימא דגופא בחינת שפת היאור. ואז כשתכבוש את יצרך וכח מאותך ויתמקן את לשונך ותאות לבך, אז והמטה אשר נהפך לנחש תקח בידך, והפונה המטה רומז להנטיה לאחת הקצוות, והינו הבחירה, כמו שנתבאר שם מאבי אדמו"ר הקדוש נ"ע, אשר ביד פרעה הינו הפוגם בלשונו נהפך לנחש, תכלית הרע, אתה תקחנו בידך לבחר אף בטוב ובחיים, ודו"ק:

פרשת וארא

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מוויטבסקא זיע"א

פרשיות אלו מסגלות ליציאה מהגלות הפרטית של כל אדם ולזכות לאמונה בהירה וחזקה כבודא יתברך

כללות ענין הפרשה. בפרשה זו החל השם יתברך להכות במצרים מכות נאמנות, והתחילה לזרוח שמש גאלתן של ישראל. ולכן

שבתות אלו מסגלות ביותר לצאת מן הגלות הפרטית של הגוף החמרי, דהיינו שתוכל הנפש האלוקית לצאת משעבודת אל החמר, ואדרבה היא תהיה המושלת עליו, ואז יוכל האדם לעשות כל מעשיו בקדושה ובטהרה לשם שמים, שגם בפעולותיו הגשמיות לא ישמעבד הרוחני אל הגשמי, רק אדרבא הגשמי יתעלה להיות רוחני.

ועתה הזמן שיוכל כל אחד לבטל משכלו ודעתו כל מיני בלבול אמונה ולזכות באמונה בהירה וזכה כבודא ברוך הוא וברוך שמו, כי בפרשיות אלו ראו ישראל נסים ונפלאות בעשרה מכות שנעשו למצרים, והשם יתברך רומם שכלם ודעתם ונודפכה אמונתם בחי העולמים.

בשבת קדש הזמן מסגל ביותר לזכות לאמונה זכה ותמימה | באור ישמחו במלכותך שומרי שבת

ובפרט בשבת קדש הזמן מסגל ביותר להתקרב להשם יתברך באמונה וזכה ותמימה. כי הנה אנו אומרים 'ישמחו במלכותך שומרי שבת', השמחה הגדולה ביותר הוא כאשר זוכרים שהשם יתברך הוא המלך שלנו. כאשר יהודי פותח פיו לומר 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם', והוא שם לבו לדברים שהוא מוציא מפיו שמלך כל העולם כלו הוא

האלקים שלנו, ממילא הוא מרגיש סמוך ובטוח, ויודע שלא חסר לו מאומה, שהרי השם יתברך שהוא המלך של כל העולם והכל שלו הוא האלקים הפרטי שלו. ובשבת קדש יש לכל אחד מנוחת הדעת והנפש, ולכן מתרבה השמחה עד אין קץ.

וזהו ישמחו במלכותך שומרי שבת, שהשמחה הגדולה ביותר של שומרי השבת הוא במה שמתגלה להם שהשם יתברך הוא מלך. ולכן טמונים וגנונים בשבת קדש כל ההשפעות הרוחניות והגשמיות למשך כל ימות השבוע, וכדברי הזהר הקדוש (ח"ב פח.) כל ברכאן דלעלא ותתא ביומא שביעאה תליין. כי במקום ובזמן שמתגלה מלכותו יתברך שמו, מתגלה גם פן ממשלתו על כל ההשפעות הטובות, כי מדרך המלך התנוון, להשפיע מטיבו לבני מלכותו (משנת תשנ"ו לפ"ק):

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם (א ר)

דברי ישראל

רבי ישראל ממודוניץ זיע"א

השם יתברך מסתפק ומקבל העבודה אפלו משפל שבשפלים, אך האדם לא יסתפק בכך ותמיד ישתדל להוסיף בעבודה

אבי אדוני מורי ורבי זצוק"ל בשם אבי אדוני יקני זצוק"ל אמר על דרך זה, כי עקר קיום דבר ה' תלוי על ידי מי שבאו הדבורים על ידו, ומשה רבנו עליו השלום היה בעיני עצמו שפל מאד וגרוע מכל אדם, כמו שגאמר 'והיאיש משה ענו מאד וכו' (במדבר יב א).

זהו פרוש הכתוב 'מקימי מעפר דל מאשפת זרים אביון' (תהלים קיג ז), פרוש 'מקימי מעפר דל' מי שהוא בעיני עצמו בחינת עפר השם יתברך מקימו, ו'מאשפות זרים אביון' הינו מי שהוא בעיניו בחינת אשפה שגורע יותר מעפר לזה השם יתברך מרימו ומנשאאו יותר, עד כאן דבריו הקדושים.

ונראה לומר על פי הנ"ל זה, שידוע 'משה' גימטריא 'אל שדי', מרמז שהיה תמיד בעיני עצמו שהוא ממעט בעבודתו יתברך, אלא מי שאמר לעולמו די אומר די ומסתפק במעט עבודתו כנ"ל:

אמונת משה

נבי יהודה משה מאלכסנדר זיע"א

שתי בחינות בהמתקת הדינים בשרשן, א. מתגלה לאדם שהסבל כדאי עבור הטובות שיבואו עליו בעתיד, ב. מתגלה לאדם שכלל לא היה לו כל רע

ענין המתקת הדינים בשרשן הוא בשני אפנים, א. בבחינה דנתגלה לו כעת שכל מה שעתיד לבוא עליו הוא מחסדיו של הקדוש ברוך הוא וילצמת הסבל שסבל עד כה מצרותיו רואה עתה טובו וחסדיו יתברך שמו שיהיה לו בעתיד.

ב. גדולה מהבחינה הראשונה, שנתגלה לו שטענה במה שחשב מתחלה שרע לו חס ושלום, אלא שרואה עתה בראיה ברוחה שהכל היה רק טובתו ולא היה רע לגמרי ואין טוב למעלה מזה.

הבחינה הראשונה היא שם שדי והבחינה השנייה היא שם הויה

ויש לומר דהבחינה הא' היא בבחינת שם שדי, כמו שאמר יעקב אבינו עליו השלום יאל שדי יתן לכם רחמים לפני האיש וגו' (בראשית מג יד) ופרש רש"י ז"ל מי שאמר

והיו טענותיו לפני השם יתברך, הן אמת ושכר הגיע זמן הגאולה ודברך אמת, אף מתמת שעשית אותי לשליח והדברים באו בהתלבשות על ידי, ואני איש מגשם על כן נתגשמו הדברים גם כן ולא נתקמו, וכאם שהיית עושה שליח אחר איש צדיק בודאי היו הדבורים עושים רשם והיית מתקמת הנבואה. זהו למה הרעתה למה זה שלחתי (ה כב), הינו על ידי שעשית אותי לשליח באמור.

אך הנה אמר הבעל שם טוב ז"ל שמיים בריאת העולם לא היה עדין שום נברא שעבד את הבורא יתברך כראוי לעבדו, אלא על זה הוא שמרמו השם שדי שאמר לעולמו די, הינו אף שהעבודה היא קטנה לפי רוממותו יתברך אף על פי כן היא ישרה וחיביבה לפניו, זהו הפרוש 'שאמר לעולמו די' שהוא מסתפק בזה.

וזהו וארא אל האבות באל שדי, הוא תרוץ על למה הרעתה למה זה שלחתי שאני אדם שפל וגרוע ואלו היית שולח אדם גדול היה פועל כנ"ל, השיב לו הקדוש ברוך הוא וארא אל האבות באל שדי, שאפלו האבות הקדושים אלמלי באתי עמהם בדין לא יכלו לעמד מפני תוכחה (ע"ש ערכין יז). אלא שעל זה הוא השם שדי שאני מסתפק ומקבל העבודה אפלו משפל שבשפלים.

וזה שהשם שדי עומד במזויות הפתח ושומר דלתות ישראל בשנה אצל השפל שבשפלים כמו אצל הגדולים בעלי רוח הקדש וגלוי אליהו, הינו באמור, שמתפק ומקבל העבודה אפלו מהשפל שבשפלים.

אמנם אף שבעיני השם יתברך הוא חשוב ומקבל ומרצה, אולם האדם בעצמו צריך שלא יספיק בעיניו, רק תמיד ישתדל ויוסיף בעבודה וימעיט בעיניו כל עבודתו לנגדו יתברך שמו.

באור 'למה הרעתה לעם הזה למה זה שלחתי' וזה מה שפרש רש"י ו"ל על הכתוב (ה כב) 'למה הרעתה לעם הזה' – ואם תאמר מה אכפת לך, קובל אני על ששלחתי, עד כאן לשונו, הינו שאם תאמר שלא אכפת לך מה שישאל סובלים עתה שהרי על ידי זה תגלו רחמי של הקדוש ברוך הוא בכחינת ברישא תשוכא והדר נהורא פסדר הבריאה, מכל מקום קובל אני על ששלחתי, שאם היית שולח איש שאינו רואה שכל היסורים מטרטן לטובה, והוא היה מתפלל על זה והרי הקדוש ברוך הוא הוא שומע תפלת כל פה, והיו ישראל נגאלים מהצרות, מה שאין פן אני שאני רואה את האחרית שהיא לטובה אין באפשרותי להתפלל עליהם, ועל ידי זה הם נתונים בצרה וכו'.

דבוריו האחרונים של בעל הישמה ישראל זיע"א

וזהו היו דבוריו האחרונים של כבוד קדשת אדמו"ר בעל ישמח ישראל זיע"א: עס איז גיוועזען גיט, עס איז גיט, עס וועט זיין גיט. כלומר על ידי הנה הנה ויהיה תברך שמו, ממילא עס איז גיוועזען גיט, עס איז גיט, עס וועט זיין גיט כמו שנאמר 'לא יגרף רע' (תהלים ה ה), וביחוד הנה נפטר אותו צדיק מעולם הנה, זכותו יגן עלינו ועל ישראל אמן:

ושמי ה' לא נודעתי להם (א י)

תורה אור

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

האבות הגיעו לכחינת אהבה ויראה אך משה רבנו זכה לכחינת התורה שהיא כחינת בטול לגמרי

הנה אמרו ו"ל (קידושין פב.) שקנים אברהם אבינו עליו השלום את כל התורה עד

לעולמו די יאמר לצרותי די וכו', וזו בחינה א' שלעמת צרותיו שהיו עד עתה יתחיל מעתה אף טוב וחסד.

והבחינה הב' יש לומר שהיא שם הוי"ה יתברך שמו, בבחינת הנה הנה ויהיה, שהתגלה שהעבר וההנה והעתיד הכל הוא לטובתו. וזה הוא ענין הכתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב כאל שדי' ושמי ה' לא נודעתי להם, שהבחינה הזאת נתגלה למשה רבנו עליו השלום.

באור הפסוק ופרוש רש"י | משה רבנו היה בכחינה שלא ראה כלל רע בכל מארע

והענין הוא, דהנה הכתוב מתחיל וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה' ופרש רש"י ו"ל: וידבר אלקים אל משה, דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעתה לעם הזה, עד כאן לשונו.

ונראה לומר, דודאי ידע משה רבנו עליו השלום שכל מה דעביד רתמנא לטב עביד, ויש העדר קדם להנה, ויליף מבריתו של עולם ברישא תשוכא והדר נהורא (שבת טז), אלא שהרועה הנאמן לא היה יכול לסבל צערן של ישראל בהנה, אף שמטרת היסורים הם שלעתיד יתגלה שהכל הוא מתסדיו של הקדוש ברוך הוא, מכל מקום הרי ישראל סובלים עכשו.

ואדרבא, משה רבנו עליו השלום סבל יותר מענין זה, משום שלא הרגיש ביסורים, לפי שראה שתכלית היסורים הנה לטובה על ידי האור מששת ימי בראשית הגנוז בתורה, לפי שהוא היה שר התורה ולכן נאמר בו 'כי טוב' (שמות ב ב), הינו שראה על ידי האור הנה שכל היסורים הם לטובה כמו שכתב כבוד קדשת אדמו"ר בעל ישמח ישראל זיע"א (בפרשה ז), לזאת לא היה לו אפשרות להתפלל עליהם ולעמת זה כאב לו צערן של ישראל.

נקראת בשם עבודת עבד, כי כשלומד הדין זה ומדבר דין זה הוא כמלך שמוצוה לעשות משפט עמו.

ולכן אמרו 'מאן מלכי רבנן', ואמרו 'מתניתא מלכתא', שהרי הוא כאומר דבר המלך בלבד ואינו עושה כלום, ואינו מדבר דברי עצמו כלל כמו העבד העושה צויו רבו שהרי הוא [העבד] העושה והמקיים דבר המלך ודתו, ואפילו עושה מאהבה בתענוגים אף על פי כן יש מי שאוהב כו'.

ולפי שלא נתנה תורה להאבות עדין לכן כתיב ושמי ה' לא נודעתי להם, לא הודעתי אין כתיב כאן אלא 'נודעתי', שאלו כתיב הודעתי הנה משמע דקאי על שמי ה', אבל עכשו דכתיב 'לא נודעתי' פרוש שאני בעצמי לא נודעתי להם, דהינו בבחינת אני בעצמי בחינת יחיד.

וזהו 'והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום' (דברים ו ט), פרוש אנכי מי שאנכי דהינו בחינת יחיד, מה שאין בן אצל 'ואהבת' כתיב ואהבת את ה' אלוקיך' (פסוק ה שם). אבל התורה היא נמשכה למעלה מבחינת הוי"ה דהינו בחינת לפני ה' וכו' הוא בחינת אנכי מי שאנכי כמו שכתבתי במקום אחר (נו, א):

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם ואזכר את בריתי (ו ה)

מחטף הלבן

כפי יעקב אביהצירא זיע"א

השכינה גלתה עם ישראל במצרים

יש לדקדק למה שנה כאן בלשון הנה את נאקת, ולא כתב 'את צעקת' כמו שכתב בשנגלה עליו בסנה שאמר (לעיל ג ט) 'ועתה הנה צעקת בני ישראל'.

שלא נתנה, והינו שקים מעשה המצות מאהבה, וכמאמר רז"ל (ברכות כו:) אברהם תקן תפלת שחרית, והינו בחינת המשכת אור ה' להיות ה' אחד שורה ומתגלה בתחתונים לאהבה את ה' אהבה בתענוגים ולעבדו בלב ונפש. אבל מפל מקום כל זה נקרא עדין בשם עבודת עבד, ששומע בקול רבו ועושה צויו מאהבה ובשמחה ובטוב לבב, וכן יצחק מיראה, ופחד יצחק כו'.

אבל משה רבנו עליו השלום מדה אחרת היתה בו, שאמר 'ונחננו מה' (שמות טו ט), בחינת התבטלות לגמרי. לפיכך זכה שנתנה תורה על ידו בבחינת דבור, ואמרו רז"ל שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונו של משה. **כי** לא שיף בחינת אהבה ותענוג רק בבחינת התגלות נגלות אור ה' להיות השראתו בתחתונים שהם בגדר עלמין מעלה ומטה כו', אבל דבר ה' זו הלכה ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד – שהוא יחיד ומיוחד ולית מחשבה תפיסא ביה, לא שיף בנה שום הרגשת אהבה או תענוג, שאינו מרגיש את עצמו כלל, רק הוא בטל במציאות ואינו תופס מקום לעצמו כלל, אלא שהוא נמשך אחריו לדבר מה שהוא מדבר, וכמו שכתוב 'ואשים דברי בפיך' (ישעיה נא טז), ובנה הוא ממשיך המשכת יחודו ואחדותו יתברך בכבודו ובעצמו כמו קודם שגברא העולם שיתגלה למטה שגם עכשו העולם כאין ואפס והנה כלא הנה ואין כאן לא מעלה ולא מטה כו'. ומזה אינו נמשך על נפש האדם בחינת אהבה או תענוג רק בחינת בטול לגמרי.

וזהו לשון דבור, מלשון 'ידבר עמים תחתינו' (תהלים מז ד), שהוא לשון הנהגה והמשכה, דהינו שממשיך שיתגלה למטה בבחינת היותו יחיד שהוא בחינת עצמותו ומהותו כפיכול ולא בבחינת אחד בלבד. והינו על יד התורה דכתיב בה 'וידבר ה' אל משה', וגם אינה

השכינה, אז אמר הקדוש ברוך הוא היכי דמי בני ישראל הניחו צערם ונתקנאו על שכינתי ואני לא אהקנא לה, בהכרח קנאתם נתנה בלבי גם אני קנאה להתקנא לכבוד שכינתי להוציא שושנתי מבין החוחים.

וזה שאמר וישמע אלהים את נאקתם, אותיות 'קנאתם'. ומיד נתעורר גם הוא ותברך ויזכר אלהים את בריתו היא השכינה שהיתה עם אברהם ועם יצחק ועם יעקב, ואז צרף הקדוש ברוך הוא צער השכינה עם צער ישראל ונתמלא רחמים.

וזהו שאמר וידא אלהים את בני ישראל, 'את' היא השכינה פדוע, דהינו שראה הוא ותברך צער השכינה עם צער בני ישראל, וידע אלהים נתמלא עליהם רחמים לפדותם.

וזהו פגנת הפסוק וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל, 'נאקת' אותיות 'קנאת', דהינו ראיתי קנאת בני ישראל שנתקנאו ונצטערו על צער השכינה, שאף על פי שמצרים מעבדים אותם הניחו צערם ולא חשו על עצמם, ומבקשים כי אם על צער השכינה, וכיון שראיתי כן, גם אני ואזכר את בריתי היא שכינתי, דכן הוא האמת, וכשאזכר את שכינתי ממילא זו היא זכירתם, דהו תלוי בנה:

מבשר צדק

רבי ישכר בער מזלוטשוב זיע"א

המתחרט על העבר ורואה שאינו יכול לצאת מהרגלי הרעים וצויע אל ה' צעקתו מתקבלת

כשאדם חוזר בתשובה ותוהא על הראשונות רק שהוא קשור מאד כל כך בהיצר הרע שאינו יכול להפריד את עצמו ממנו והוא מבין דבר זה וצויע לה' על דבר זה אז ה' שומע בקולו והבא לטהר מסייעין אותו.

ואפשר לרמוז, דבכל גלות שישראל גולים השכינה גולה עמהם, כמו שנאמר (תהלים צא טו) 'עמו אנכי בצרה', דהינו, השכינה הנקראת 'אנכי', 'עמו בצרה'. ובגלות הנה דמצרים אמר הקדוש ברוך הוא ליעקב (בראשית מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה', דהינו שהשכינה הנקראת 'אנכי' תרד בגלות ותעלה.

ואפשר דלזה פנונו רבותינו זכרונם לברכה שאמרו (שהש"ר א סה) אשה אחת לדה במצרים ששים רבוא, דידוע דכל נשמות בני ישראל הם מהשכינה, וכשהיתה בגלות מצרים שם הוציאה ששים רבוא נשמות שלהם.

ישראל נצטערו על צער השכינה ודבר זה עורר רחמים

והנה ישראל ידעו שהשכינה עמהם בצער גדול, והיו דואגים על צערה יותר מצערם, והיו אומרים מי תן והיה שלא תהיה השכינה עמהם בצער, והם יתוסף להם צער על צער ולא אכפת להם וכו'.

ומטעם זה נתמלא הקדוש ברוך הוא עליהם רחמים, מאחר שראה שמניחים צערם ומבקשים וצויעים על צער השכינה, אמר הקדוש ברוך הוא ראויים אלה לעשות עמהם לפנים משורת הדין.

וזהו פגנת הכתובים 'ויאנחו בני ישראל מן העבדה', 'העבדה' היא השכינה הנקראת 'עבודת ה'', דהינו אגחה שוכרת גופם מצד צער השכינה שהיא עמהם בצער, שהיו מתאנחים ודואגים ואומרים מי תן והיה שיכפל צערנו ולא תהיה שכינת עוננו בצער, ובזה יתעל שועתם אל האלהים מן העבדה, דהינו שעקר עלית שועתם היא מן העבדה שהיא השכינה.

הקב"ה קנא על צער שכינתו כקנאת בני ישראל

וכשראה הקדוש ברוך הוא שמניחים צערם ונתקנאו קנאה גדולה על צער

אשר והבאתי אתכם אל הארץ, דכיון שפכר וכו' להיות בארץ ישראל הרי הם בכלל מי שיש לו אלוה, וכו' לקחתי אתכם לעם והייתי לכם לאלקים:

וידבר משה לפני ה' לאמר הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים

(ו יב)

אש קדש

רבי קלונימוס קלמיש מפניסצנא זיע"א
על אף שאין האדם רואה קץ לצרותיו עליו
להתחזק ולהשען בבטחון גמור

כשהאדם בצרה, בעוד רוחו בו, אז נששומע בשורה טובה מאמין ושמת בה, מה שאין כן כשהוא כל כך מכה ומיסר עד שנשבר ומרסס מצער ועני, אז אף שבדעתו מאמין ויודע שיהיה טוב לו, מכל מקום אין כבר איש אשר ישמת ואין כבר מי אשר יתחזק באמונתו, וכעין מצוה פזו ראיתי כבר, לכן ולא שמעו אל משה, אף שהאמינו, אבל מקצר רוח ומעבדה קשה לא היה מי שיתחזק ויתן לב לשמועה טובה זו.

וזה שאמר משה רבנו הן בני ישראל לא שמעו אלי אף שהיא לטובתם, מפני שפכר נשבר רוחם ועצמותם, ואם אין רוחו של ישראל נמצא כבר, אז אני ערל שפתים' אטום לגמרי, כי הגדלה שנתת לי היא בשביל ישראל, כמו שאיתא בגמרא ברכות (לב) על הפסוק 'לך רד וכו'', ואיך ישמעני פרעה כיון שאני איני אותו משה רבנו שאוכל לדבר אליו.

והנה בכל הצרות רואים, שבאם ידעו כלם שמתקן למחר וישעו, כי אז חלק גדול גם מן המתאששים עוד היו יכולים להתחזק,

וזה וגם אני שמעתי את צעקת בני ישראל שכל צעקתם הוא אשר מצרים הינו היצר הרע מעבירים אותו הינו שעובד עמו עבודה שלו ואינו יכול לעזר את עצמו להפטר ממנו ולהנצל מעצתו, אז שמע ה' צעקתו ומסיעין אותו מלמעלה:

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים וידעתם כי אני ה' המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים. והבאתי אתכם אל הארץ וגו' (ו יח-ט)

ציב פתגם

רבי יקותיאל יהודה מצאנז זיע"א

איך נקרא שם הקב"ה על בני ישראל הרי הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה

הנה בכתובות (ק:) אמרו כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו א-לוה, וכל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה. ולפי זה לכאורה איך אמר פאן ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים, שהרי טרם באם אל הארץ הרי זה כמי שאין לו אלוה, ואיך נזכר עליהם שם אלהים.

אמנם יש לומר בזה על פי המבאר בתרגום יונתן (להלן יט ד) כי בליל הפסח הוביל הקדוש ברוך הוא את ישראל על גבי עננים מרעמסס עד למקום בית המקדש, ועשו שם פסח, ובלילה ההוא השיב אותם לרעמסס. עד כאן. ולפי זה, כיון שפכר הולכים הקדוש ברוך הוא לישראל לארץ ישראל, שפיר נתקיים כבר בזה ההבטחה של 'והבאתי אתכם אל הארץ'.

ובכן יבאר המשך לשון הכתובים, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים, ומפרש ואזיל במקרא שלאחריו שזה על ידי

אֶל־ךָ שְׂבָאֲהֶרֶן תִּתֶּנּוּ לְדָרְשׁ בְּהָ אֶלְךָ מִמֶּשֶׁה, וְהִנֵּה עֹכְשׁוֹ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן יֵשׁ בְּשִׂמּוֹתָם בֵּין שְׂנֵי־הֵם שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי, אִם כֵּן, נִמְצָא בְּזִכּוֹת שְׂנֵי־הֵם יָצְאוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי. וְלִכְךָ פִּעַם מִקְדִּים אַהֲרֹן לְמֹשֶׁה וּפִעַם מִקְדִּים מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן, מֵאַחַר שֶׁבְּזִכּוֹת שְׂנֵי־הֵם יָצְאוּ שֵׁשׁ מֵאוֹת אֶלְפֵי מִמְצָרִים כְּרַמּוֹז בְּשִׂמּוֹתָם, מֵעַתָּה שְׂנֵי־הֵם שְׁוִים.

וּבְזֵה יבואו הפסוקים על נכון, הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל, כרמז בשמותם, והם המדברים להוציא את בני ישראל כרמזו. וכיון שכן, אין קפידא אם קדם זה לזה או זה לזה, מאחר ששניהם שוים ושניהם כאחד טובים:

אבל דא עקא שאינם רואים את הקץ לחשף, והרבה אין להם במה להתחזק וחס ושלום מתאזשים ורוחם נפל.

באור תמים תהיה עם ה' אלקיך על דרך הנ"ל
זֶה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך' (דברים יח יא), אפילו אם אתה שבור ומרסס מפל מקום תהיה תמים ושלם והתחזק עם ה' אלקיך, כי יודע אתה שה' אלקיך עמך בצרה, לכן לא תחזור אחר עתידות לומר איני רואה קץ לחשף, אלא כל מה וכו' קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו (רש"י שם), וממילא על ידי זה יקרב ישועתך כמו שבקש משה רבנו והם עמך ונתחלקך' (שם ט טז):

ויעש משה ואהרן כאשר צוה ה' אתם כן עשו
(ו י)

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל וגו'. הם המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל ממצרים
הוא משה ואהרן (ו כו-ז)

חַתָּם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

מי שזכה לראות את משה רבנו וללמד ממנו החליף כח ולא נס לחה ולהפך כאשר משה ואהרן עמדו בפני פרעה נחלש כחם

יש לדיק דהני ליה למימר ויעשו משה ואהרן ולא ויעשו לשון יחיד, ועוד מה זה שמסים 'כן עשו', גם יש לדיק מה שנגמר בפסוק שלאחרינו 'ומשה בן שמנים וגו' בדרבם אל פרעה, אין זה ענין לכאן והיה לו לכתב זה לעיל בפרשת תיחוס, ועוד מפני מה תלה ימי שני חיי הצדיקים בעמידתם ודבורם לפרעה, ולא אמר בדרב ה' אליהם היה בן שמנים שנה.

ויש לבאר, דכהשראת שכינה על אדם יסופי ימים ויעשה בריה חדשה באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקושי' (משלי טו טז). ונגיל אני לפרש קרא בדרבתיב (ישעיה לח טז) ה'

פְּתוּחֵי חוֹתָם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

משה ואהרן שקולים ובזכותם נגאלו ישראל
אפשר לרמוז, דיש לדיק מה טעם הדרבן הכתוב לברר בדיעה ברוחה דבר הדרוע ומברר, באמרו 'הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל', מי לא ידע בכל אלה, ומי יפל לו ספק דאחרים הם. ואם פנתו כדי להקדים בפסוק משה לאהרן ובפסוק אחר יקדים אהרן למשה, בלא זה היה אפשר להקדים.

ואפשר דבא לרמוז דזכות שניהם גרמה להוציא ישראל ממצרים, דידוע דישראל יצאו בשש מאות אלף ממצרים, כמו שנגמר (להלן יב לו) 'כשש מאות אלף רגלי', והנה משה אהרן גימטריא שש מאות, ואות

עם אחרים, ובכל זאת היו פכני שמונים שנים זקנים חלושי כח בדברם אל פרעה מרוב רשעותו נחלשה דעתם וק"ל:

כבד לב פרעה (כבד – תרגומו יקר, ולא אתיקר מפני שהוא שם דבר כמו כי כבד ממך הרכב, רש"י)

(ו יד)

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א
באור דברי המדרש שלכו של פרעה נעשה ככבד

כבדות הלב בפשטות ענינה – עקשות הלב, שאינו מתפעל משום דבר, וגם כששכלו מורה לו שצריך להתנהג באפן הפכי, וגם הרגש שבלבו נוטה לצד אחר – הרי הוא מתעקש שלא לשנות את הנהגתו. וזהו ענינה של 'קלפת' פרעה – פרעה אותיות הערף, המורה על עקשות, 'קשה ערף'.

ועל פי זה יש לבאר עומק פונת המדרש (שמו"ר פ"ט, ח), שפרש 'כבד (לב פרעה)' – שלבו של פרעה נעשה כ(חלק הגוף שנקרא) כבד, 'מה הכבד פועם אף לבו של זה נעשה כבד': ידוע שיש שלשה שליטים בגוף, מח ולב וכבד, כנגד ג' חלקי (כחות) הנפש – השכל (במח), מדות (בלב), ומעשה (בכבד).

וזהו השיכות בין כבדות הלב ל'כבד' שבגוף – כי ענין העקשות שיף לכת המעשה של האדם (שוהי בשליטת ה'כבד'), דגם באשר אין לו שום הסברה (בשכל שבראש) ושום רגש (במדות שבלב) – הרי הוא עושה כן רק מחמת עקשות שלו.

ובזה מוסיף רש"י – 'כבד . . יקיר ולא אתיקר' – פי העקשות גופא יכולה

עליהם יחיו ולכל בהן חיי רוחי ותחלימני והתניני, דאמרו חז"ל (ברכות נז) חלום יפה לחולה, הענין כי החלום הוא אחד מששים בנבואה, וכיין שזכה לאחד מששים בנבואה סימן יפה להכריא מחליו, ומכל שכן מי שהקדוש ברוך הוא משרה שכינתו עליו, ויותר מזה מי שזכה שהשם יתברך שוכן בקרבו ממש היכל ה' המה.

וזהו 'ה' עליהן יחיו', על ידי שה' עליהם ומשרה שכינה עליהם – על ידי זה יחיו, 'ולכל בהן חיי רוחי' פרוש לכל מי שהקדוש ברוך הוא בהן ממש בקרבם ובתוכם קדוש, 'חיי רוחי' שהוא יותר מסתם חיות, כמו 'ותחי רוח יעקב אביהם' (בראשית מה כז), והראיה לזה שהרי אפלו רק 'ותחלימני והתניני', על ידי חלום בעלמא מחיה החולה, מכל שכן על ידי רוח הקדש.

ואם כן מכל שכן וקל וחומר אותו אפן שזכה לו משה רבנו עליו השלום, מה שלא זכה שום נביא בעולם, על ידי כן נעשו הצדיקים האלו משה ואהרן ככריה חדשה והחליפו כח עד שגם במותו לא כהתה עינו ולא נס ליחו.

ולא עוד אלא אפלו מי שזכה רק לראות פניו וללמד מפיו החליף כח, אשר על כן לא שלטה רמה ותולעה במתי מדבר וגנו כפי מבסמו (כ"ב עג), על שזכו לשמע מפי משה, ובכל זאת כשנסתכלו ועמדו בפני הרשע פרעה נס ליחם וכחם נחלש מרשעת העריץ הזה.

וזהו שאמר יעוש משה ואהרן כאשר צוה ה' אותם, פרוש 'יעוש' מוסב על ה' דבתריה, ה' עשה את משה ואהרן שחזרו לנערותם כאשר צוה אותם, וכן עשו הם אחרים בדברם

ניחא ליה ואין לו חשק ורצון בעבודתו יתברך, מכל מקום כופה את עצמו לקיים רצון אדונו. וקבלת על זו היא למטה מכל כחות נפשו, דאף שאין לו ענג, רצון, השגה (שכל) או רגש (מדות) – הרי הוא כופה את עצמו במעשה בפעל, הפך רצונו וטבעו.

ב, קבלת על שלמעלה מכל כחות נפשו – וענינה, שאין התקשרותו לה' מדודה ומגבלת פפי ערך ההגבלה של כחות נפשו (מדת הבנתו והשגתו בגדלות האפל, או מדת אהבתו ויראתו לה') אלא הוא מוסר את עצמו לה' מכל וכל, בלי מדידה והגבלה. וקבלת על זו מקורה בעצם הנפש, ולכן אין מדידות והגבלות בתקף התקשרותה של הנפש בהשם.

וזהו שמפרש רש"י – 'קיר ולא אתיקר' – שגדי לבטל כבדות דפרעה, שהוא שם דבר, כבוד בעצם, צריך להיות 'קיר' דקדושה ו'לא אתיקר', שלא מספיקה עבודת ה' בקבלת על בפעל, הפעלה דקבלת על, שהיא למטה מכל הכחות, אלא צריכה להיות עבודת ה' מתוך קבלת על עצמית, 'שם דבר', כפי שהיא בעצם הנפש. הקבלת על מבחינת 'איתן' שבנשמה (ראה לקוטי תורה ריש פרשת ראה), ה'כבוד' והחזק שבעצם הנשמה (חל"א ע' 31):

ושרץ היאר צפודעים ועלו וכאו בכיתך וכחדי משכבך ועל מטתך וכבית עבדיך ובעמך ובתנוריך ובמשארותיך (ד כח)

קול יהודה

רבי יהודה עניאט זיע"א

כאורים נפלאים מתוקים מדבש אשר נתגלו בחזיון בתלום הליל

אנב אורחין אכתב רמז יאה ונאה מה שזכיתי ונתגלה לי בתלום בשנה זו שנת תע"ט ליל ו' בשבוע ו' ימים לחדש שבט.

להיות בשני אפנים: (א) ההנהגה באופן של עקשות, עקשות בפעל – 'אתיקר' (לשון פעל); (ב) הנהגה זו חודרת בכל מציאותו, עד שנעשה אדם עקש בעצם וזהו שם התאר שלו – 'קיר'. כלומר: אין זה רק ענין של הנהגה של עקשות, אלא שמקור הכבדות שבנפש הוא בגלוי אצלו, ובדרך ממילא כל ענין אצלו הוא באופן של עקשות. וכן היה אצל פרעה, שאין הפרוש שהיה צריך להתגבר על עצמו כדי להתעקש כנגד הקדוש ברוך הוא, אלא הוא היה 'כבד' (עקשן) בעצם.

והנה המכות שהביא הקדוש ברוך הוא על פרעה בנותן הפנימית היתה לשבר את קלפת פרעה. אבל ידוע, שגדי לבטל מדה רעה וכיוצא בזה הרי זה במינה ודגמתה – במדה דגמתה בצד הקדושה. כי זה לעמת זה עשה האלקים, שכל מדה רעה היא 'לעמת' מדה דגמתה בצד הקדושה.

וכן הוא בענין ה'כבד', שלעמת ה'כבד' דקלפה, ישנו 'כבד' דקדושה, שהוא ענין קבלת על מלכות שמים שלמעלה משעם ודעת ורגש. ומזה מוכן בענינו, שגדי שמשה רבנו יוכל ל'רדות' ולשבר את קלפת פרעה, היה צריך לעורר בנפשו 'כבד' דקדושה.

כאור הרמז הפנימי שבדברי רש"י על פי הנ"ל

ויש לומר, שזהו הרמז והפרוש הפנימי בדברי רש"י כאן: 'תרגומו' של 'כבד' פרעה, כלומר, ענין ה'כבד' כפי שנתפרש בקדושה, ענינו – 'קיר', והוא ענין ה'קירות' (ה'כבדות') של העבודה דקבלת על בקדושה. ובזה מבאר רש"י – 'קיר ולא אתיקר', שגדי לבטל כבדות של פרעה צריך להיות 'קיר ולא אתיקר'.

והכאור בזה: בקבלת על ישנן (בכללות) שתי מדרגות: א, קבלת על בדגמת קבלת על של עבד פשוט, דאף שבהפקינא

אלא רצונו לומר שעטרותיהם שעטרו הם מעצמן.

וכי תימא דנה צריך טרח ויגיעה ואי אפשר לו לאדם בזמן הנה שהוא טרוד במלאכתו ומחמתו לישוב ולחדש שום דברי תורה, דצריך לב פנוי מהכלי העולם, לזה אמר אם תהיה פונתך רצויה לזכות לכתור זה, אז ובבית רצה לומר שתהיה בבית עולם הנה יהיו זרים עבדיך על דרך מה שאמרו רז"ל (ברכות לה:.) בזמן שישאל על עושיני רצונו של מקום ועמדו זרים ורעו צאנכם^(ישעיה סא ט), ולא די שיהיו עבדים לך בקנין המלבושים והדירה והמצאת המזון, אלא אפלו בתנודך ובמשארותיך, שהפת עצמו והתבשיל יהיה מתמקן על ידי אחרים.

באור נוסף

וכששמעו היושבים ויתמהו האנשים איש אל רעהו על מתיקות פסוק זה. וחוותי לפרש עוד באופן אחר אין אדם זוכה לכתרה של תורה אלא בלילה, וכיותר למתיקות הלמוד הסמוך לבקר.

וזהו שאמר ושרץ היאר, אם רוצה היאור לשרוץ ולחדש איזו ענין ויתגלו לו רזי תורה, צפר תרגום בקר, ואת דעים רצה לומר שיהיו לו דעות הרבה עד שיהיה ראוי להרביץ תורה ברבים ונרבה גבולו בתלמידים, ועלו ובאו בכיתך ומחמת ערבות תורתו יתדבקו בו כחות פתות לשמע דברי תורה מפיו אף בלילה, והינו ובחדר משכבך וכו'.

באור נוסף

עוד יש לפרש, שכל תלמיד חכם המחדש דבר מתוך דבר ומפלפל בחכמה, לעולם תהיה פונתו בתורה ולא תזוז מגיה, ואף כשיהיה עסוק במעשה חול – מתפונן לקדש ולחדש דבר חכמה. וזהו שאמר ועלו ובאו וכו' ואף בחדר משכבך ועל מטתך בתוך השנה

שחלמתי והנה אני ביום השבת לאחר סעודת שחרית שלחו אחרי קצת יחידים לךרש בבית המדרש שלי שנבנה יום א' של ראש השנה בשנה זו, ונדמה לי פאלו הדרשה היתה הספד לכבוד אדוני זקני נ"ע, וכשנכנסתי הייתי מחשב איזה ענין אדרוש, לפי שנדמה לי הענין פתע פתאם.

והמסתי החמש של פרשה זו ואמרתי 'מה' מענה דבר', ואחתי נושא הדרוש פסוק ושרץ היאר צפרדעים ועלו ובאו בכיתך וכו', והיו תמהין השומעים על נושא זה שהוא ממין קללה.

ואמרתי, שמעו ותיחי נפשכם, כי הנה שמעתי משם הזהר (ח"א יב:) על פסוק 'ישרצו המים וכו'' (בראשית א ט) דרצונו לומר שהתלמיד חכם צריך לפרות ולרבות בתורת ה' ולחדש בה בענין שירויז המים.

והמתקתי אני הענין בכונת הפסוק ושרץ היאור רצה לומר שצריך התלמיד חכם להדמות ליאור שפנה ורבה, ואימתי ינקה למעלה זו, צפרדעים רצה לומר שיהא מכה בפצעים וחבורות, דתרגום פצע פדעיא, על דרך מה שאמרו רז"ל (ברכות ג:) אין התורה מתקמת אלא במי שממית עצמו עליה.

וסיים הפתוב: ואם אתה עושה בן הרי אותם דברי תורה ועלו ובאו וכו' על דרך מה שאיתא באבות (פ"ו מ"ו) בהתהלךך תנחה אתך בעולם הזה, והינו בכיתך שהיא עולם הנה, בשכבך תשמר עליך בבקר, הינו ובחדר משכבך, והקיצות היא תשיחך לעולם הבא הינו ועל מטתך.

וזה דוקא במה שמחדש הוא מעצמו – שהיא נקראת תורתו באמת, וזה פונת רז"ל (ברכות יז.) שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם וכו', דלא קאמר ועטרות בראשיהם,

באמצע, שבת מכאן ותפלין מכאן ומילה באמצע, להודיע דהיא מצטרפת עם השבת ועם התפלין. עוד, מלת פדת יש לרמוז בה התפלין שפנימליה הדל"ת בקו"ף בא"ב דאתב"ש ויהיה תק"פ, הוא מספר תפליין'.

והנה מלת 'הראש' במלוי ה"ה רי"ש אל"ף שי"ן, המלוי גימטריא פ'דת עם הפולל, לרמוז על תפלין שבראש שהיא המכנעת הסטרא אחרא. והנה פ'דת' במלוי פ"א דל"ת תי"ו, סופי תבות המלוי 'אות', 'ואות' זה רומז לשבת, משום ד'מחר' במלוי מ"ם חי"ת רי"ש, המלוי גימטריא שבע מאות וששים, הוא מספר 'ביום שבת', לרמוז דיום השבת הוא תמורת התפלין, דעל ידי האותות האלה נפדים ישראל מיד הסטרא אחרא:

ואולם בעבור זאת העמדתך מעבור הראתך את כחי ולמען ספר שמי בכל הארץ (ט טז)

לקוטי הלכות

רבי נתן מבקסלב זיע"א

ה' נותן לרשע להוציא כל הכליו כדי שאחר כך הצדיק יסתור כל זאת ויראו הכל את האמת

כל פ'על ה' למענהו, וגם רשע ליום רעה' (משלי טו ד), שגם על ידו נתגדל ונתגלה ידיעתו יתברך, כי אף על פי שהוא רשע בעונו ימות, על ששאל שלא פהגן והוציא את עצמו מן הכלל וכפר בעקר, אכל על ידי שפוקחין את שניו ומשיבין לו 'בעבור זה עשה ה' לי כוונ' (להלן יג ח), על ידי זה דקא נתגדל השם יתברך ונתגלה ידיעתו יתברך.

כי כשכבר גלה הרשע הפירות והאפיקורסות שלו והצדיקים זוכין לשפרם ולהקהות את שניהם, אזי הוא טובה גדולה מה ששכר הוציאו לחוץ מלבם מתשבתם הרעה. כי זה

תהיה לעולם מחדש, שאין מעלין לו אלא מהרהורי לבו, ואף בעת האכילה – ובתנודתו ובמשאוותיו.

ואז העירו אותי בני הבית והנה סמוך ליום. וששתי פעל כל הון ואשירה לה' כי גמל עלי וישם ה' בפי דבר אמת, כן יזכנו באמת לכתר תורה כן יהי רצון:

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האת הנה (ח ט)

מחשף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

קשר בני ישראל עם הכורא על ידי האתות

אפשר לרמוז דהנה ישראל קשרם הקדוש ברוך הוא עמו בעבותות האהבה כדי שיהיו תמיד דבקים עמו, כמו שגאמר (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם וכו'. בימי החל קשרם עמו באות תפלין, ועל ידי התפלין נופלת יראתם על הסטרא אחרא, כמו שגאמר (שם כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'. וביום השבת, היום בעצמו, כמו שגאמר (להלן לא יג) 'כי אות הוא'.

ואות ברית מילה מצטרפת בין בחל בין בשבת, כדי לקיים 'על פי (שנים) [שגין] עדים קום דבר' (דברים יט טו), ד'דבר' היא המלכות שכינת עזנו, דעקר קיומה והעמדתה היא שמירת שלש אותות אלה, אות מילה ואת תפלין ואת שבת, ועל ידי קיום שלש מצות אלה נכנעים כל הקלפות וכל הגוים מפני ישראל:

על ידי האתות נפדים ישראל מידי הסטרא אחרא

וזוה שאמר ושמתי פדת, 'שמתי' ראשי תבות שבת מילה תפלין יחד, וכאז המילה

וימקמימים, וְהַרְשָׁעִים אֲשֶׁר לֹא לָמְדוּ וְלֹא קִיְּמוּ וְעָבְרוּ עַל דְּבָרֵי תוֹרָה, אֵינן לָהֶם קִיּוּם. וְהִנֵּה יָדוּעַ דְּבַעַל גְּאֹנָה הוּא רַע מְאֹד, וּבַעַל שְׁקָרִים וְחַנּוּפוֹת וְלִשׁוֹן הָרַע הוּא גַם כֵּן רַע עַד מְאֹד.

וְהִנֵּה הַפְּשָׁתָה אוֹתִיּוֹת 'הַשְּׁפָת', רוֹמֵז לְבַעֲלֵי לִשׁוֹן הָרַע וְשְׁקָרִים וְחַנּוּפוֹת, שֶׁכֵּל זֶה תְּלוּי בְּשִׁפְתַּת הָאָדָם. הַשְּׁעָרָה אוֹתִיּוֹת 'הַרְשָׁעָה', רוֹמֵז עַל הַגְּאֹנָה שֶׁנִּקְרָאת 'הַרְשָׁעָה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ה ה) 'וַיֹּאמֶר זֹאת הַרְשָׁעָה'. וְהִנֵּה, בַּעַל הַגְּאֹנָה פּוֹגֵם בְּשֵׁם 'יְהוָה' כְּמִסְפֵּר גְּאֹנָה'.

חמר הגאונה וחסאי הלשון וזכות התורה ותומכיה

וְזָהוּ שְׂאֵמֵר וְהַפְּשָׁתָה הֵם בַּעֲלֵי לִשׁוֹן הָרַע וְשְׁקָרִים וְחַנּוּפוֹת וְלִיצְנוּנוֹת, וְהַשְּׁעָרָה הִיא אוֹתִיּוֹת 'הַרְשָׁעָה' הִיא גִּסּוֹת הַרוּחַ, זֶה לְעֵתִיד נִכְתָּה, דְּהֵינּוּ, לְעֵתִיד לְבוֹא כָּלֵם יָכֹלוּ וַיָּכּוּ. וְהַשְּׁעָרָה, כִּי הַשְּׁעָרָה אֲבִיב, דְּהֵינּוּ 'הַרְשָׁעָה' שֶׁהִיא גִּסּוֹת הַרוּחַ, אֲבִיב, גִּימַטְרִיָּא 'יְהוָה', דְּהֵינּוּ פָּגְמוֹ בְּשֵׁם 'יְהוָה'.

וְהַפְּשָׁתָה, שֶׁפְּתָחוּ שִׁפְתָּם בְּלִשׁוֹן הָרַע וְשְׁקָרִים וְחַנּוּפוֹת וְכִיּוּצָא, שָׂמוּ עַל גְּבֵם עַל סֵטְרָא אַחְרָא וְהִסִּירוּ עַל שְׂמִימִם, דְּכָל הַפּוֹתָח פִּיר בְּלִשׁוֹן הָרַע וְשְׁקָר וְכִיּוּצָא, מִסִּיר מַעֲלִיו עַל שְׂמִימִם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יב ה) 'אֲשֶׁר אָמְרוּ לְלִשְׁנָנוּ נִגְבִּיר שִׁפְתֵינוּ אֲתָנוּ מִי אֲדוֹן לְנוּ', וְזָהוּ נִכְעַל אוֹתִיּוֹת גִּב עַל, דְּהֵינּוּ, שֵׁם עַל גְּבוּ עַל סֵטְרָא אַחְרָא, לְפִיכָף אֵלוּ נָכוּ וְלֹא יֵשׁ לָהֶם קִיּוּם.

אָכַל וְהַחֲטָה, 'חֲטָה' גִּימַטְרִיָּא כ"ב, הֵם כ"ב אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְהַכֶּסֶת אוֹתִיּוֹת וְהַסְמִכָת, כְּלוֹמֵר, הַתּוֹרָה וְהַסְמִכָת לָהּ, שֶׁהֵם לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה וְהַמְחַזְקִים בְּיָדָם שֶׁהֵם הַסּוֹמְכִים לָהֶם. עוֹד, 'וְהַסּוֹמְכָת' הִיא אֵינן הַסּוֹמְכָת לְדַבְּרֵי חֻכָּמִים וְשׁוֹמְעֵת לְדַבְּרֵיהֶם, כֵּן אֵלֶּה לֹא נָכוּ. וְהַשְּׁעָרָה כִּי אִפִּילַת הִנֵּה, דְּהֵינּוּ עֲנוּיִם, וְקִיְּמוּ

טוֹכָה לְדוֹרוֹת, כִּי לֹא יוֹכֵל עוֹד אַחַר לוֹמֵר שְׁטוֹת הַקְּשִׁיָּא וְהַכְּפִירָה הַזֹּאת, כִּי כָּבֵד נִשְׁמַע שְׁטוֹת חֲקִירָה זֹאת וְהַצְדִּיקִים סְתְרוּהָ וְשָׁכְרוּהָ, וְעַתָּה מִה יֵשׁ לָהֶם עוֹד לוֹמֵר.

וּבִשְׂבִיל זֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מֵאַרְיֵךְ אֶף לְרַשָּׁעִים וְנוֹתֵן לָהֶם כַּח שְׂיֵאמְרוּ מִה שְׂיֵאמְרוּ, כְּדֵי שְׂיִוצִיאוּ מִלִּבָּם כָּל רַשְׁעוֹתָם וְכַפִּירוֹתָם הַטְּמוּן בְּלִבָּם, עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהֶם מִה לוֹמֵר עוֹד, וְאַחַר כֵּן בְּדַבּוּר אֶחָד שֶׁל הַצְדִּיק הָאֵמֵת יִפֹּל וְיִתְבַּטֵּל כָּל שְׁטוֹת דְּבָרֵיהֶם הַרְעִים. וְזֶה בַּחֲנִינֵת 'כָּל רוּחוֹ יוֹצִיא כְּסִיל וְחֻכָּם בְּאַחֲזֵר לְשִׁבְתָּהּ' (משלי כט יא). וְזֶה בַּחֲנִינֵת וְאוֹלָם בַּעֲבוּר זֹאת הַעֲמֻדָתִיד בַּעֲבוּר הַרְאָתָךְ אֵת כַּחֵי וְלִמְעַן סִפֵּר שְׂמִי כָּכֵל הָאָרֶץ, הֵינּוּ כְּנֹל.

וְעַל כֵּן בַּמַּהְרָה בְּיָמֵינוּ כְּשִׁיבּוֹא הַגּוֹאֵל צָדֵק וְיִתְגַּלֵּה הָאֵמֵת בְּעוֹלָם יִהְיֶה טוֹכָה גְדוֹלָה מִה שְׁכָבֵר הָיוּ כָּל כֵּן מַחְקָרִים וְאַפִּיקוֹרְסִים וְכוּפָרִים בְּעוֹלָם שְׁכָבֵר חֲקָרוּ מִה שְׁחָקְרוּ וְאָמְרוּ מִה שְׂאֵמְרוּ וְהָיוּ מְבִזִּים אֵת יִשְׂרָאֵל וּמַתְלוֹצְצִים כָּל כֵּן, וְאֵן יִרְאוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁהַכֵּל הוּא בַּחֲפֵף וְיִשְׁאָרוּ כְּאֵבֶן דוֹמָם וְלֹא יוֹכֵלוּ לַפְתּוֹחַ פֶּה עוֹד וְיוֹדוּ הַכֵּל עַל הָאֵמֵת (גיטין ה"ד אות ט):

וְהַפְּשָׁתָה וְהַשְּׁעָרָה נִכְתָּה כִּי הַשְּׁעָרָה אֲבִיב וְהַפְּשָׁתָה נִכְעוֹל וְהַחֲטָה וְהַכֶּסֶת לֹא נָכוּ כִּי אִפִּילַת הִנֵּה (ט לא-לב)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

כִּי יִעֲקֹב אֲבִיחֲצִירָא זִיע"א

לְבַעֲלֵי זְכוֹת הַתּוֹרָה יִהְיֶה קִיּוּם לְעֵתִיד לְבוֹא וְהַרְשָׁעִים יֵאָבְדוּ

אֲפֹשֵׁר לְרִמּוֹ, דְּהִנֵּה נוֹדַע דְּלְעֵתִיד לֹא יֵשׁ קִיּוּם וְתִקּוּמָה כִּי אִם לְבַעֲלֵי תוֹרָה, וְלַתּוֹמְכִים בְּיַד לוֹמְדֵיהָ, וְלִשְׁמוֹעִים דְּבָרֵי תוֹרָה

בשם כבוד קדשת אבי אדוני מורי ז"ל ויבני קרח וכו' מקום נתבצר להם – שנשאר פח התשובה לכל הדורות, שפאשר בני קרח נצלו חוץ מדרך הטבע על ידי תשובתם פעלו הפח הזה שיכולין לשוב בתשובה אף שמדת הדין מקטרג בחטאים שאין מועיל לזה תשובה גם פן מדה טובה מרבה שאל לאדם להתנאש ויכול לשוב ומתקבל תשובתם.

ואיתא באבן עזרא שהזכיר בני קרח כי היו צדיקים דכתיב ויבני קרח לא מתו וכו', הינו שהעלו ותקנו הכל פנ"ל, וזה הרמז בימים האלו ימי שובבי"ם שקוראין אלו הפרשיות שיכולין לשוב ולהתקבל בתשובה (שנת תשמ"ב):

דברי התורה. ועוד, פלאי פלאות נעשו להם, מאחר שקימו דברי תורה הנקראים פלאות תורת חיים:

שובבים

לב שמחה

רבי שמחה בונם מגור זיע"א

בימי השובבים שקוראים אלו הפרשיות אפשר לשוב בתשובה ולתקן הכל

בפרשה ובני קרח אסיר ואלקנה ואביאסף וגו' (ו כד), הרמז לימי השובבי"ם שאפשר לתקן הכל ולהעלות הכל, כמו שנאמר ויבני קרח לא מתו (במדבר כו יא), ואיתא בבית ישראל

אוצרות גאוני הדורות

הוא ענן בפני עצמו, כלומר להאבות בכלל ויראתי באל שדי.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם (א י)

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפניקעל זצ"ל

באור 'ארא' אל האבות

ברש"י, 'וארא' אל האבות. ורבים מקשים, מאי פעי רש"י ז"ל בזה. ונראה לעניות דעתי, דרש"י רצה לתרץ האידך אמר הפסוק 'וארא אל אברהם וגו' באל שדי, הרי ליצחק אבינו ע"ה לא נראה באל שדי, כמו שכתב רש"י לקמן (פסוק ה), רק אמר לו ונתקמתי את השבעה וגו' (בראשית כו א), על פן פירש רש"י ז"ל דהפירוש של הכתוב 'וארא' אל האבות, כלומר 'אל אברהם אל יצחק ואל יעקב' קאי על תבות 'וארא', ותבות 'אל שדי'

לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם מתחת סבל מצרים וגו' ונאלתי אתכם בזרוע נטויה ובשפטים גדלים (ו י)

אברהם במחזה

רבי יהושע אברהם קריספין זצ"ל

מדוע נעשו המצדיים גם כנופם וגם כממונם

יש לשאל, מדוע הקדים ה' ואמר "אני ה'", קדם שבשרם על גאלתם ממצרים.

ויובן בהקדים את דברי רש"י, "והוצאתי אתכם", כי פן הבטחתיו 'ואחרי כן יצאו ברכש גדול' (בראשית טו, יד).

מצרים מִכֵּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמְעַלָּה יְמוּתוֹ בַּמִּדְבָּר
בְּצוּוֹן הַמִּרְגָּלִים.

וַיֵּשׁ לַהֲקָדִים אֶת דְּבָרֵי הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן עַל
הַפָּסוּק "וַיֵּשׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׂרִים"
(שמות יט. ד), שְׂבָאוֹתוֹ לִיל פֶּסַח בְּמִצְרַיִם, לָקַח
ה' אֶת עַם יִשְׂרָאֵל עַל עֲנֵי הַפְּכוּד, וְאָכְלוּ
קֶרֶבֶן פֶּסַח בְּמִקּוֹם הַמִּקְדָּשׁ, וּלְאַחַר מִכֵּן שׁוּב
הַחֲזִירִם לְמִצְרַיִם, וּבִבְקָר יֵצְאוּ מִשָּׁם.

וּמַעֲתָהּ, שְׁפָל יוֹצְאֵי מִצְרַיִם זָכוּ בְּלִיל פֶּסַח
לְשֵׁהוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּמִקּוֹם
הַמִּקְדָּשׁ, נִמְצָא שֶׁה' קִיָּם אֶת שְׂבוּעָתוֹ לְהַבְיָאֵם
אֶל הָאֶרֶץ. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו
את בני ישראל מארץ מצרים על צבאתם. הם
המדברים אל פרעה מלך מצרים להוציא את
בני ישראל ממצרים הוא משה ואהרן (ו כו-כז)

שִׁפְתַּי אֲמַת

רבי מסעוד אֲדֵרְעֵי זצ"ל

בזה שמשה דבר לפני אהרן הוכיח לפרעה
ששעבוד ישראל אינו כדיון

יֵשׁ לְדַקְדָּק, שֶׁבַתְחִלָּה נֶאֱמַר "הוא אהרן
ומשה" פֶּסֶדֶר תּוֹלְדוֹתָם, וְאֵלּוּ בְּהִמְשָׁךְ
אֶחָד אוֹמְרוֹ "הם המְדַבְּרִים אֶל פְּרַעֲה" הַקָּדִים
אֶת מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וְאָמַר "הוא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן"
(ועי' רש"י מה שתרצ).

וְאִפְשָׁר לְפָרֵשׁ, בְּהַקְדָּמָה אֶת הַגִּמְ' בְּגִדֵּי
(ל.ב), אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר, מִפְּנֵי מָה יַעֲנִשׁ אֲבָרְהָם אֲבִינוּ וְנִשְׁמַעֲבֵדוּ
בְּנֵי לְמִצְרַיִם מֵאִתּוֹ וְעֹשֶׂר שְׁנַיִם, מִפְּנֵי שֶׁעֲשָׂה
אֲנִיגְרָא (שעבוד) בְּתַלְמִידֵי חֲכָמִים (שְׁהוּלִיף
אוֹתָם לְמַלְתָּמָה) שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּרְק אֶת חֲנִיקָיו
לְיַדֵּי בֵיתוֹ" (בראשית יד. ד).

והנה יש להקשות, כיצד דן ה' את המצריים
גם בגופם וגם במקומם, והלא מבאר
בגמ' פתבות (ל.ב) שאדם שעבר עברה שחייב
עליה מיתה וממון או מלקות וממון, אינו
נענש בשתי עונשים, אלא מת ואינו משלם,
או לוקה ואינו משלם? ויש לתרץ, על פי
דעת חכמים (ש.ל.א), שדין זה הוא רק כשמתחבב
בידי אדם, אבל כשהחייב הוא בידי שמים,
נענש בשתי עונשים.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְבָאֵר, שֶׁבִּיּוֹן שְׂבָא ה'
לומר לבני ישראל, גם "והוצאתי
אתכם", וְהִינוּ שֵׂיִצְאוּ "בְּרַכַּשׁ גְּדוֹל" כְּפִי
שֶׁהִבְטִיחַ לְאַבְרָהָם, וְגַם "וְגִאֲלִיתִי אֶתְכֶם בְּזֵרוּעַ
נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדוֹלִים", נִמְצָא שֶׁהַמִּצְרִיִּים
לֹא קִיָּם גַּם בְּגוּפָם וְגַם בְּמִמּוֹנָם, וְלִשְׁם
כֵּן הַקָּדִים וְאָמַר "לִכֵּן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנִי ה'", וּמִכֵּיּוֹן שֶׁאֵינוּ דִּין אוֹתָם וְלֹא
בֵּית דִּין שָׁל מִשָּׁה, לִכֵּן יִתְחַיְבוּ הַמִּצְרִיִּים
גַּם בְּמִמּוֹנָם וְגַם בְּגוּפָם. (באדיבות 'מכון חכמי
ספרד' נתיבות)

לכן אמר לבני ישראל וגו': והכאתי אתכם אל
הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם
ליצחק וליעקב (ו ח-ה)

חֵי שְׁלוֹם

רבי יהיא הנהן זצ"ל

כשהיו עם ישראל במצרים אכלו את קרבן
פסח במקדש

יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת, מֵאַחַר שֶׁאֲמַרוּ בַּמִּדְבָּר (ש"ד
ו. ד) 'אֵין "לִכֵּן" אֶלָּא לְשׁוֹן שְׂבוּעָה,
שֶׁנֶּאֱמַר "וְלִכֵּן נִשְׁבַּעְתִּי לְבֵית עֲלִי" (ש"א ג.
ד), אִם כֵּן כִּיצַד נִשְׁבַּע ה' שֶׁיִּבְיֵא אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, וְהָרִי יוֹדַע ה' כִּי יוֹצְאֵי

פְּרִיַת וְתוֹרָה

רבי אברהם עליוש זצ"ל

רק לאחר שהמצריים בטלו את העבודה זרה ככלו ישראל לצאת ממצרים

מלשון הפסוק משמע, כי סדר הדברים הוא שבתחלה 'יִדְעוּ מִצְרַיִם כִּי אֲנִי ה'", ורק אחר כך 'וְהוֹצֵאתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם'. וקשה, מפני מה צריך שיִדְעוּ המצריים את ה', בטרם יצאו ישראל ממצרים.

ונראה לבאר, על פי מה שכתב הגאון רבי יצחק בננמין וולף בספרו 'נחלת בנימין', כי מה שיסר ה' את המצריים כל כך, הוא מפני שעקר הרכוש של המצריים היה טמון לפני עבודה זרה שנקרא 'בעל צפון', ומחמת כן, אסור לישראל להשתמש ברכושם כדין משמשי עבודה זרה האסורים בהנאה. אף כאשר מיסר ה' את המצריים, מקללים הם את אלהיהם, כיון שרואים שאינם מגנים עליהם, שנגמר 'וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף וְקָלַל בְּמִלְכוּ וּבְאֱלֹהָיו וּפְנָה לְמַעַלָּה' (ישעיה ח, כא), ועל ידי כך הם מבטלים את משמשי העבודה זרה. כמבאר ברמ"א (יו"ד סי' קמו ס"ו), שגוי יכול לבטל את העבודה זרה אף באמירה בלבד, וממילא רק אז יכולים ישראל להנות מהרכוש. ע"ש. וזהו שאמר הכתוב "וַיּוֹצֵאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב" (תהלים קה, לו), אף שהיה זה מתקרובת של עבודה זרה, ועם זאת "וְאִין בְּשִׁבְטֵי כּוּשְׁלִ" (שם), והטעם שישאל לא נכשלו באסור עבודה זרה, כי המצריים בטלוה, ואין בזה אסור.

ועל פי האמור יתבארו הדברים על נכון, כי הטעם שצריך שיִדְעוּ מצרים 'כי אני ה' לפני' והוצאתי את בני ישראל מתוכם, הוא, משום שעל ידי שיסרם ה' וידעו את כחו, ממילא יקלו את העבודה זרה שלהם ויבטלוה. ורק על ידי כך, יוכלו ישראל לקחת

עוד יש להקדים את הגמ' בפסחים (כב:), 'שמעון העמסוני, היה דורש כל אתים שבתורה. כיון שהגיע ל"את ה' אלהיך תירא" (דברים י, ט) פירש. אמרו לו תלמידיו, רבי, כל אתים שדרשת מה תהא עליהם? אמר להם, בשם שקבלתי שָׁכַר על הדרושה, כך אני מקבל שָׁכַר על הפרישה. עד שָׁבַד רבי עקיבא ודרש, "את ה' אלהיך תירא" לרבות תלמידי חכמים.

נמצא, שחטאו של אברהם בזה שעשה אנגריא בתלמידי חכמים, קים רק לרעת רבי עקיבא, שדרש "את ה' אלהיך תירא", לרבות תלמידי חכמים.

ומעתה, מה שפרעה שעבד את עם ישראל הוא כשיטת רבי עקיבא, הדורש "את" לרבות תלמידי חכמים, ואם כן בדין השתעבדו בני ישראל במצרים בגלל שאברהם אבינו עשה אנגריא בתלמידי חכמים, אף משה סבר כשמעון העמסוני, שלא דרש "את" לרבות תלמידי חכמים. ולכן מבקש משה מפרעה להוציא את בני ישראל ממצרים, שאם לא חטא אברהם בעשותו אנגריא בתלמידי חכמים, אם כן משעבדם הוא שלא בדין. וראיה לדבר, שלא דרש משה "את" לרבות תלמידי חכמים, שכן דבר משה לפני אהרן אחיו הגדול, והרי בפסוק "כַּבֵּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שמות כ, יב) נדרשה בגמ' כתבות (קג) תבת "את" לרבות חובת כבוד אב גדול. וזהו שרמז הכתוב, כי כאשר "הם המדברים אל פרעה", אזי "הוא משה ואהרן", משה היה מדבר לפני אחיו אהרן, לרמז על דרשת "את" שאינה נדרשת.

(באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ידעו מצרים כי אני ה' בנשתי את ידי על מצרים והוצאתי את בני ישראל מתוכם (ד ה)

בדי, רצה לומר בחלק אשר בדי פי צריך להפך המטה. אבל אצל הצור היה רחמים לתן לישראל מים, היה צריך לקח המטה פסדר, לזה אמר ה' ואת המטה אשר הכית בו היאר תקח בידך, רוצה לומר זה החלק משה אשר הכית בו היאר תקח בידך כדי שיהיה שם הנו"ה פסדר.

וירם במטה וידך את המים אשר היאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו ויהפכו כל המים אשר היאר לדם וגו', ויעשו כן חרטמי מצרים כלטיהם ו)

(כב-כ)

מלא העמוד

רבי אריה ליב צינץ זצ"ל

לא היה ביד החרטמים להפך את מי היאור לדם כי אם בלט ובסתר

יראה כי ענין החרטמים לא היה לעיני כל כמו מעשה משה, כי במקום שעין שולטת לא יצליחו בכשפיהם, לכן בא המופת כי גדולים מעשה ה' וידך את המים 'לעיני' פרעה 'ולעיני' עבדיו, ואולם החרטמים עשו כן בלטיהם, הוא בלט, לא לעיני משה, כי לא יצליחו כשפיהם לעיני משה ואתרן.

ועוד באה מופת, כי החרטמים לא הפכו רק אשר היה למראה עיניהם, אבל מעשה אתרן התפשט בכל המים אשר במצרים, ובזו יובן ויפן פרעה ויבא אל ביתו וראה שהתפשט הדם גם במה שלא שלטו עיני משה ואתרן, מה שלא יתכן לחרטמים לעשות, ואף על פי כן לא שת לבו גם לזאת.

ויהי הדם בכל ארץ מצרים ויעשו כן חרטמי מצרים כלטיהם (ו כא-כב)

את כל הפסך והזהב שהיה טמון אצל בעל צפון, לקים מה שגאמר "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכש גדול" (בראשית טו, יד). (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הנה אנכי מכה במטה אשר בדי על המים אשר היאר ונהפכו לדם (ו י)

קהלת משה

בשם רבנו שמשון מאוסטערנפאליא זצ"ל

אפן הכאת המטה על היאור

הנה איתא בכתבי האריז"ל בפ'שת וארא ויאמר משה לה אמר ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בדי את היאר, והתבה 'אשר בידך' היא מיתר, כי מי לא ידע שהמטה בודאי יהיה בידו כשיכה היאר. ובפ'שת בשלח (יז ה) כתיב 'ואת המטה אשר הכית בו את היאר תקח בידך הנני עמד שם לפניך על הצור', וגם בכאן תבת 'תקח בידך' הוא למותר, כי בודאי המטה יקח בידו ולא באבר אחר.

אבל ידוע (תיב"ע שמות ב כא, זוה"ק ח"א י:ו) שהמטה היה נרשם בו שם של הנו"ה, וזה ידוע כי שם הנו"ה אם הוא פסדר הוא עושה רחמים, ולהפך הוא עושה דין. נמצא כשהיה צריך משה להפכות היאר היה צריך להפך את המטה, כדי שיבא שם הנו"ה בהפך, כי דין צריך בכאן להפך היאר לדם, ואצל הצור שהיה צריך רחמים לתן לישראל מים לרוות צמאונם, היה צריך לקח המטה פסדר שיבוא שם של הנו"ה פסדר.

ונכון הדבר על בריו, באיזה חלק הנה משה את היאור, בחלק משה אשר תמיד בידו כדי שיבוא שם הנו"ה להפך על דין, ולזה אמר משה הנה אנכי מכה במטה אשר

תולדות משה

רבי משה רפאפורט זצ"ל

הפרכת המים לדם על ידי החרטמים בעשית מעשה שדים לפי שהכשפים אינם חלים במים

ברש"י: 'בלטיהם' לחש שאומרין אותו בלט ובחשאי. ורבותינו אמרו 'בלטיהם' מעשה שדים, 'בלהטיהם' מעשה כשפים. [ע"כ].

רש"י פרש, אצל המטה 'בלהטיהם' (לעיל ז יא) אלו מעשה כשפים, 'בלטיהם' אלו מעשה שדים. והוא מאמר דרבי איבוא בר נגרא בשם רבי חיאי בר אבא בסנהדרין (י:טו), וכן הוא אומר ו'את להט החרב המתהפכת'. אם אמנם פרושו לנו פרושו של בלהטיהם ובלטיהם, אמנם עדין לא ידענו מדוע שנו החרטמים, אצל המטה עשו מעשה כשפים, ואצל דם צפרדע עשו מעשה שדים.

אבל הנראה בתחלה אצל המטה רצו להתל בו במשה, ואמרו כשפים אתה מכניס למצרים, כך הוא פחו של אלהיכם, והביא פרעה תינוקות של בני ד' וה' שנים, ועשו גם כן מהמטות נחשים (שמו"ר ט ו), כי במעשה כשפים היו יודעין ומפירין מגדולם ועד קטנם, כי היה הדבר קל להם.

אמנם איתא שם, זעירא איקלע לאלקסנדראי של מצרים, זבין חמרא (קנה חמור), כי מטא לאשקוניה פשר וגם גמלא דוסקננותא (-פאשר בא להשקותו הפשיר הפשוט ונעשה חמור דף של גשר), אמרו לו אי לא זעירא את, לא הנה מהדרינן לך, מי איבא דזבין מידי הקא ולא בדיק לו אמאי (-אלקמלא היית זעירי לא היינו מחזירים לך את כסףך, וכי יש אדם לוקח סחורה בעיר הזאת שמחזקת בכשפים ואינו בורקח על המים). מזה נראה דכשפים נבדקים על המים, והלתי אפשר שישארו הכשפים כמו שהם, כי אם נפשרים ונעשים

כמו שהיו מקדם.

ולזה כאשר הפך משה את היאור לדם ורצו גם החרטמים לעשות כן, לא היה באפשרן לעשות מעשה כשפים. וכן הצפרדעים אשר באו מן המים לא היה באפשר להחרטמים להביאם במעשה כשפים, כי אין קיום למעשה כשפים על המים, לזה הכרחו לעשות 'בלטיהן' במעשה שדים, וכוזה אמרו כי במעשה שדים עשה משה כן.

ויפן פרעה ויבא אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת (ו כג)

שם אפרים

רבי אפרים זלמן מרגליות זצ"ל

על ידי מכת דם נתברר לפרעה שמופת התנין לא נעשה בכח כשפים

רש"י: גם לזאת' למופת המטה שנהפך לתנין, ולא לזה של דם.

צריך עיון דמה לו להזכיר עתה מופת המטה, ובימי חרפי שמעתי בשם הגאון המפורסם מו"ה יצחק הלוי הורוויץ אבד"ק אה"ו, שאמר על פי משמעות הזהר הקדוש שמה שבלע המטה את מטתם היה לפלא בעיני פרעה והחרטמים, משום שאי אפשר לעשות על ידי כשפים [שדבר] שאין בו רוח חיים? היה בולע דבר אחר.

ולפי זה צריך לומר מה שלא הודו במופת זה כמו שהודו אחר כך במופת כנים, משום שלא האמינו שהמטה של אהרן הוא עץ מתולדתו, אלא שלקח תנין והפכו על ידי כשפים למטה, ובסנהדרין (י:טו) אמרנו בעובדא דזעירא דזבין חמרא, דכל דבר שמתהפך על ידי כשפים כשבא למים הוא חוזר לקדמותו,

תבואת יקב

רבי אברהם בלעיש זצ"ל

ביאת משיח בן דוד בדור שכלו זכאי או שכלו חיב

ושמעתי באומרים לי פרוש אחר בזה הכתוב,
 דידוע שאמרו בגמרא בסנהדרין (צח.)
 אין בן דוד בא אלא בדור שכלו זכאי או
 שכלו חיב, וידוע (שמו"ר מב א) כשישאל זכאים
 וצדיקים נקראים עמו של מקום, וכשישאל
 ח"ו אינם צדיקים אינם נקראים עמו, כמו
 שמצינו בעגל שאמר הכתוב (שמות לב ז) 'רד
 כי שחת עמך'.

וזוהו שאמר ושמתי פדת שהיא הגאולה העתידה,
 בין עמי דור שכלו זכאי שנקראים 'עמי',
 ובין עמך בדור שכלו חיב שנקראים 'עמך' אני
 גואלים, ואימתי, למחר שהוא לעתיד לבוא יהיה
 האות הזה.

והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים
 (ט ד)

אור התורה

רבי שלום תאומים זצ"ל

על ידי מכת הדבר נתברר אם בהמה שיכת
 למצרי או שגולה מישראל

רצה לומר שעל ידי הדבר יתברר אם מקנה
 ישראל או של מצרי הוא, ואם איזה
 מצרי גזל בהמה של ישראל ואמר שלו הוא,
 או העליל על ישראל לאמר שגנב בהמתו,
 היה הדבר מכרר הספק עד שיוהר המצרי
 בעל כרחו שהוא של ישראל, והיה הענין כמו
 בארבה שהיה נכר על ידו גבול מצרים כמאמרם
 ז"ל (שמו"ר יג ד).

ולכן עתה שלקח המטה ויך את המים אשר
 בַּיָּאֹר לְעֵינֵי פָּרְעֹה כו' נתחזק המופת הראשון
 שבלע המטה את מטותם, דכיון שנגדק על
 המים על כרחך שהיה מטה בתולדתו, ואף
 על פי כן לא שת לבו גם לזאת, ומדיק [מה
 שכתב] רש"י למופת המטה שנעשה תנין, לפי
 שעתה נתחזק המופת שהיה מטה ונהפך לתנין,
 ודפח"ח.

ואחי הקרף המנוח מוה' סענדר ז"ל פד
 הנה הטליא אמר, שזה מדיק לעיל ו
 והמטה אשר נהפך לנחש תקח בידך להורות
 על ענין זה, שעל ידי המופת של עתה יתברר
 האמת שהיה מטה בתולדתו ונהפך לנחש.

רק ביאר תשארנה (ח ה)

דברי שאול

רבי יוסף שאול נתנזון זצ"ל

השארת הצפרדעים ביאר להורות שלא נעשתה
 המכה על ידי כשופים

דהנה אמרו בסנהדרין (י"ט) דלשוף אם גבוא
 במים יהיה נמחה, וזה הבדיקה אם
 הוא כשוף. והקב"ה אמר שישטה ידו על הנהרות
 וינעלו הצפרדעים, והינו שמתמים יוציא.

והנה החרטמים עשו כן בלטיהם, אבל לא
 הוציאו מהנהרות, כי היה מצד כשוף,
 ועל כן אמר מלשה שהוא יראה לו בחוש
 שפיכשה ומותו פלם ורק ביאר תשארנה, ואם
 כן על כרחך מה שאני העליתי אינו מצד
 כשוף.

ושמתי פדת בין עמי ובין עמך למחר יהיה האת
 הנה (ח יט)

והפלה ה' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים וְלֹא יָמוּת מִכָּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר (ט ז)

שֵׁבֶט מִיְהוּדָה

רבי יהודה גרינוולד זצ"ל

אף בהמת מצרי שקנאה ישראל בדבור גרידא לא מתה במכת הדבור

הַלְשׁוֹן 'דְּבָר' קָשָׁה, הִיָּה לוֹ לומר בלשון שאמר אחר כך 'ולא וכו' אַחַד. וַיִּשׁ לומר אמרו ו"ל (ב"מ טו), דְּבָרִים יֵשׁ בָּהֶם משום מחסרי אֲמָנָה, וְסֵפֶר הַתּוֹב מִחֻסְדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֲשֶׁר הִפְלִיא לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם הִיָּה אֵיזָה בְּהִמָּה שֶׁפָּכַר הִיָּה קוֹנָה אוֹתוֹ אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל מִיד הַמְצָרִי, אִם גַּם עוֹד לֹא הִיָּה נִתֵּן מַעוֹת וְגַם לֹא עָשָׂה מְשִׁיבָה עֲדוּן, וְהִיָּה אוֹתָהּ בְּהִמָּה מִתָּה בְּדָבָר שֶׁהִיָּה בְּבִהְמוֹת מְצָרִים, הִיָּה הַמְצָרִי תוֹבֵעַ אֶת יִשְׂרָאֵל וְלומר שֶׁנִּסְחָפָה שְׂדֵהוּ, וְעַל כָּל פְּנִים שְׂאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ ח"ו מִמְּחֻסְרֵי אֲמָנָה וְהִיָּה צָרִיף לְשֵׁלֶם לְהַמְצָרִי כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה בְּכֹלל מִחֻסְרֵי אֲמָנָה, וְלִכֵּן הִפְלִיא הַקַּב"ה חֲסֵדוֹ וְאַמְתּוֹ לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנִּתְקַיְּמָה וְלֹא יָמוּת מִכָּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּבָר, גַּם מֵאוֹתָם שְׁלֹא הִיָּה בָּהֶם יוֹתֵר שִׁיכּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי שֶׁהִיָּה לָהֶם בּוֹ הַדְּבָר, שֶׁקָּנְהוּ בְּדַבּוּר, גַּם אוֹתָם לֹא מָתוּ.

כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת אֲנִי שֹׁלַח אֶת כָּל מִגְפָתֵי אֵל לִבְךָ וּבַעֲבֹדֶיךָ וּבַעֲמֻךָ בַעֲבוּר תִּדַע כִּי אֵין כַּמְנִי כָּלל הָאָרֶץ (ט ז)

מַחֲשַׁבֶּת מְרֹדְכִי

רבי מרדכי בנעט זצ"ל

במכת כרד נתברר לפרעה למפרע שכל המכות הראשונות היו מאת ה'

הָא דְּקָאָמַר זֶה בְּמִפְתַּת בְּרַד מַה שְׁלֹא אָמַר בְּכָל שְׂאָר מִכּוֹת, בְּאֹר עַל פִּי פְרוֹשׁ רַש"י שֶׁפָּרַשׁ וַיְהִי בְרַד וְאִשׁ מִתְּלַקַּחַת בְּתוֹךְ

הַבְּרַד, נִס בְּתוֹךְ נִס, הָאִשׁ וְהַבְּרַד מְלַרְכִּינ, וְהַבְּרַד מִיָּם הוּא, וְכִדִּי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֵם עָשׂוּ שְׁלוֹם בִּינְיָהִם.

וּלְפִי זֶה כֶּף פְּרוֹשׁוֹ, לְפִי שֶׁבְּכָל הַמִּכּוֹת לֹא הָאָמִין פְּרַעַה שֶׁהֵם מַה, וְאָמַר שֶׁהִמָּה מַעֲשֵׂה כְּשָׁפִים אוֹ מַעֲשֵׂה שְׂדִים, וְאָף שֶׁהַחֲרָטְמִים הָיוּ אוֹמְרִים בְּמִפְתַּת כְּנִים 'אַצְבַּע אֱלָקִים הִיא', מִכָּל מְקוֹם פְּרַעַה לֹא הָאָמִין, מַה שְׂאִין כֵּן בְּמִפְתַּת בְּרַד שֶׁרָאָה שְׁנֵי הַפְּכִים מַה שְׂאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי כְּשָׁפִים וְעַל יְדֵי מַעֲשֵׂה שְׂדִים, אִזּוּ הָאָמִין פְּרַעַה שֶׁהוּא מֵאֵת ה' וַיֵּד ה' עֲשֵׂתָה זֹאת. לְכַף אָמַר ה' כִּי בַפֶּעַם הַזֹּאת יִנְדַע לְפְרַעַה לְמַפְרַע שְׂאֲנִי שׁוֹלַח אֶת כָּל מִגְפָתֵי, וְסוֹפּוֹ מוֹכִיחַ עַל תְּחִלָּתוֹ שֶׁכָּל הַמִּכּוֹת הִרְאִישׁוֹנוֹת מֵאֵתוֹ הָיוּ.

לִכֵּן בְּמִפְתַּח זֶה הוֹדָה בְּאֵמַת פְּרַעַה וְאָמַר 'חֲטָאתִי הַפֶּעַם ה' הַצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים, וְקָשָׁה מֵאִי 'חֲטָאתִי הַפֶּעַם' וְהָא כְּכֹר חֲטָא שְׁלֹא הִשְׁגִּיחַ בְּמִכּוֹת הִרְאִישׁוֹנוֹת, אֲלֵא כֶּף אָמַר 'חֲטָאתִי הַפֶּעַם' רְצָה לומר מִכַּת פֶּעַם זֹאת אֲנִי רוֹאָה לְמַפְרַע כִּי הַמִּכּוֹת כָּלָם הָיוּ מֵאֵת ה', וְלֹא עַל יְדֵי כְּשָׁפִים וּמַעֲשֵׂה שְׂדִים, וְכַעֲזֵן זֶה מְפָרֵשׁ הַרְמַב"ן וְזֶה לְשׁוֹנוֹ 'חֲטָאתִי הַפֶּעַם', אוֹדָה לַה' כִּי חֲטָאתִי לוֹ, וְהוּא הַצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים שֶׁמְרַדְנִי בְּדָבָרֵי מֵאִז וְעַד עַתָּה.

וַיִּרָא פְרַעַה כִּי חָדַל הַמָּטָר וְהַבְּרַד וְהַקָּלַת וַיֹּסֵף לְחַטָּא וַיִּכְבַּד לִבּוֹ הוּא וְעַבְדָּיו (ט ז)

דְּבָרֵי שְׂאוּל

רבי יוסף שׂאוּל נִתְנַזוֹן זצ"ל

הַכְּבֹדֶת לִב פְּרַעַה בְּמִפְתַּת בְּרַד מַחֲמַת הַפִּסְקַת יְרִידַת הַמָּטָר

הִנֵּה תִּימָה דְּאֶחָר שֶׁרָאָה זֹאת הִיאָף הוֹסִיף לְחַטָּא. אָף נִרְאָה כִּי בְּאֵמַת בְּמְצָרִים

לדם. מפת הדם היתה הוראתה הוראה נפלאה ועצומה מאד, דבר מבחיל ומפליא משנה בענינו משאר מכות, ועל פן מפת הדם באה מצנינת במאמר ויתברך 'בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם', רצה לומר הפט נא וראה עצם כלתי במכה הזאת, כי הנה אנכי שלוחו של מקום מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם, דקדק מאד לשונו במאמר 'ונהפכו' ולא אמר והיו לדם, מפני שאז היינו שומעים שכל היאר יתהפך לדם, ואם פן לקתה מדת הדין בפעלה זו, מפני שהדבר ידוע שהנהר הזה הוא אחד מארבעה נהרות היוצאים מגן עדן, 'שם האחד פישון' (בראשית ב יא), הוא נילוס שמגדל פשתים (רש"י שם), 'הוא הסבב את כל ארץ החוילה', ומשתלשל ממלכות למלכות ובא עד קצו ושופף לים הגדול, ואם כל מימי היאור היו נהפכים לדם הפכה כוללת, נמצאו לוקין במכה הזאת כל הגוים וכל הממלכות החונים עליו על לא חמס בכפם, וחלילה לשדי מעול.

על פן נשמר ולא אמר 'הנה אנכי מכה וגו' והיו דם' מאמר מורה על לקות מימי היאור בכללותו, אלא 'ונהפכו', רצה לומר מכה מתהפכת תהפוכות הרבה מתחלה ועד סוף. הא כיצד, כשהנהר הזה יוצא מגן עדן בהיותו יתה מים במים, וכן יתנה וכן יקום במשך דרכו מדי עברו על הגוים ועל הממלכות עד אשר יגיע לגבול מצרים, וכיון שיגיע לגבול מצרים כחוט השערה יתהפך לדם, והיה לדם עד שיגיע לסוף גבול מצרים, וכשתחיל להכנס בגבול בני כוש שהם בני המצר בדקדוק חוט השערה יחור ויתהפך למים, וכן תהיה המכה נוהגת והולכת בתהפוכות ממים לדם,

אין המטר יורד רק הנילוס משקה אותם, והנה לאחר שהיו קולות וברד, ומטר היה גם פן, הנה פרעה לא בקש רק מהיות קולות אלקים וברד, אכל המטר רצה שירד פי תקימו בהם את החטה והפסמת, אכל כיון שראה פרעה שחדל המטר גם פן, אז מצא תואנה בלבו והקביד לבו.

מנושאי הפרשה

מדוע נאמר רק במכת דם 'בזאת תדע כי אני ה'

חוט של חסד

נבי אליהו הכהן האיתמרי זצ"ל

ידעית ה' על ידי הכאת היאור שהיה אלילו של פרעה

כה אמר ה' בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו לדם (י י). ובהיות שהיאור היה אלהו, לכן במכת היאור שבא להכות לאלהו אמר 'בזאת תדע כי אני ה'' ולא אחר במה שאני מכה על המים אשר ביאר, ולכן בזאת המכה אמר בזאת תדע כי אני ה'. וצוה למשה שיאמר הנה אנכי מכה במטה אשר בידי, כלומר אם הוא אלוה פסכתך שתיבש ידי פשאני מכה אותו, ולכן הזכיר מיד.

אנק סופרים

נבי אברהם סוקני זצ"ל

הפרכת דם היאור למים מחוץ גבולות מצרים

בזאת תדע כי אני ה' הנה אנכי מכה במטה אשר בידי על המים אשר ביאר ונהפכו

חפרו והוציאו מים וקראו כי נהפכו לדם. ויש הפרש גדול בין מעשה אהרן ובין מעשיהם, כי אהרן הפך כל היאור שהיה לפניו, וכל מים שהיה בכל גבול מצרים שלא היה רואה אותם, ועוד כי הפך מים שאינם עומדים רק רצים תמיד, והחרטמים לא הראו שהפכו רק מים מעטים עומדים בכלי, וזה היה רגע אחד עד ששב פרעה אל ביתו, עכ"ל.

נמצינו למדין מדבריו הנחמדים, דמה שעשו החרטמים היה תרתי לרעותא, האחד כי לא שנו איכות המים כי אם שיאדימום, אדמים כדם, ועדין הם מים באשר בתחלה, ועוד שאפלו זאת המראה לא היה כי אם במים שבבליים, לא במים שבאיור.

זאת נראה פונת הפתוב בזאת תדע כי אני ה', שאינם יכולים לומר שבדרך כשוף אתה עושה זה, שהנה אנכי מכה במטה על המים אשר ביאר, ושם הם מים חיים, וראיה מופתית היא שמיד ה' היתה זאת, שעל גבי מים חיים המכשפים אינם יכולים לפעל פעלתם, ומה שעשו החרטמים לא היה כי אם מראית דם, לא שהפכו המים עצמם לדם, ואפלו זה לא היה כי אם במים שבבליים, ושם אינם נקראים מים חיים, ואם כן אות היא לעולם אשר עשה ה', ופרעה וחרטמיו יתפרכן יתחרשן ישתתקן. (סוכת דוד דרוש ד)

ומדם למים, שבעה ימים רצופים ששמשה המכה, וזהו פלא עצום נורא ואיום, משנה משאר מכות אשר היו פלן גולמיות בלתי מתהפכות, ועל מכה זאת כוון מאד מאמר בזאת תדע כמורה באצבע, בזאת בפרטות תדע, מפני שלא מצינו דגממה באודותיה בכל שאר מכות.

בית המלך

נבי יוסף בן חסון זצ"ל

הפרכת המים החיים של היאור לדם מה שאין ביד המכשפים והחרטמים לעשות כן

ויש לרדק דלמה בזאת המכה אמר 'בזאת תדע', ומאי עדיפותא משאר המכות. זאת ועוד, דהא קא חזינו דהחרטמים עשו כן בלטיהם, ומדאמר 'בזאת תדע כי אני ה' מקלל דהחרטמים לא יכלו לעשות כן. **ואחשבה** שעל פי האמור יובן, וכבר אמרנו דעל גבי מים חיים אינם יכולים לשלט בהם כשפים, עוד נקדים מה שכתב ראש החכמים הרב אבן עזרא ז"ל בפסוק (כ) 'ויעשו כן חרטמי מצרים', זה לשונו: יש לשאל אם על יד אהרן נהפכו כל מימי מצרים לדם, אנה מצאו החרטמים מים והפכום. והתשובה, אהרן לא הפך רק המים שהיו על הארץ, לא המים שהיו תחת הארץ, והחרטמים

מעשי צדיקים

נכנס לפני הרה"ק החדושי הרי"ם זיע"א והתמרמר על מצבו הרוחני, כמעט בלתי אפשרי לנהג כיהודי בעודו משרת בצבא.

וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבדים אתם (ו ה) **יהודי** שנגזר עליו לשמש כחיל בצבא הצאר הרוסי למשך תקופה ארבה.

וישר דָּרוֹךְ, וְאָם כָּךְ בּוֹדָאי הוֹלִיכוֹהוּ שׁוֹלָל, וּפְתוּהוּ שְׁמַאֲכַל זֶה כְּשֵׁר וּמִהֲדָר.

שָׂאֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת בַּעַל הַפְּנִדֵק לִפְשֵׁר הַדְּבָר, וְהִלָּה אֲכֹן הוֹדָה בְּפָנָיו כִּי הַמַּאֲכָל הַזֶּה בְּאֵמַת אֵינוֹ כְּשֵׁר. וְנִדְעָזַע רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּשְׂאֵלוֹ, "מָה רְאִיתָ עַל כָּכָה לֶאֱכֹל מַאֲכָל שְׂכָזָה, מִדּוּעַ וְלָמָּה מִגְעִיל אֶתָּה אֶת שְׁלַחְנֵךְ בְּמַאֲכָלִים לֹא כְּשָׂרִים".

נַעֲנָה לוֹ הַפְּנִדְקָאִי לְפִי תַמּוֹ, "יְהוּדֵי פְלוּנֵי הִגִּיעַ אֵלַי, וְהוֹכִיחַ לִי כִי כִּבְכוֹל אֵין (חֲלִילָה) מְנַהֵיג לְבִירָה, אֵין הַשְּׂגָחָה עֲלִיוֹנָה, וְאֶת הַכֹּל מִתָּר לַעֲשׂוֹת". הַמְשִׁיף רַבִּי יִשְׂרָאֵל וּשְׂאֵלוֹ, "כִּיצַד הוֹכִיחַ לָךְ אוֹתוֹ יְהוּדֵי כִי אֵין מְנַהֵיג לְבִירָה".

נַעֲנָה הַפְּנִדְקָאִי, "אוֹתוֹ אָדָם נָטַל וְנִקְנֵק שֶׁל טְרִיפָה, וְאָמַר, "אִם אֲכַל נִקְנֵיק זֶה, וְתִבּוֹא עָלַי מִיתָה מְשֻׁנָּה בְּזֶה הַרְגָע, בְּזֹאת אֲדַע כִּי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲנִישׁ אֶת הָעוֹבְרִים עַל מִצְוֹתָיו". הוּא אָכַל אֶת הַנִּקְנֵיק לְשִׁבְעָה, וּמֵאוּמָה לֹא אָרַע לוֹ, הוּא נוֹתֵר לְחַיּוֹת".

צַעַר רַב נְצִטְעַר רַבִּי יִשְׂרָאֵל בְּשָׁמְעוֹ דְּבּוּרִים אֵלוֹ, וּפְרַשׁ לְחֻדְרוֹ מִבְּלֵי לוֹמַר דְּבָר. כַּעֲבַר שְׁעָה קָלָה חֹזֵר בְּנוֹ שֶׁל הַפְּנִדְקָאִי הַבִּיְתָה, וְסִפֵּר לְאֲבִיו וְלִכֹּל הָאוֹרְחִים בְּשִׁמְחָה, כִּי קִבַּל תְּעוּדַת הוֹקְרָה עַל כְּשׁוּרָיו בְּשִׁיר וּבְזִמְרָה.

כְּאֶסֶר שָׁמַע רַבִּי יִשְׂרָאֵל אֶת הַדְּבָרִים, בְּקֶשׁ מִהֲלֹד לְהַכְנִס עִמּוֹ לְחֻדְרוֹ, וְאָמַר, "שְׁמַעְתִּי כִי קִבַּלְתָּ תְּעוּדָה בְּשֶׁל יְכַלְתָּ לְשִׁיר

נַחֲמוּ הַרְבֵּי וְאָמַר, הֲלֹא כִּבְרַ מְצִינוּ בְּאִבּוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁתַּעֲבְדוּ בְּמִצְרַיִם שָׁנִים רַבּוֹת יוֹתֵר, אִף עַל פִּי כֹן זָכְרוּ אֶת הַבוּרָא יְתִבְרָךְ, וְזָעֲקוּ אֵלָיו.

הַשִּׁיב הָאִישׁ, הַחֲלוּק הוּא שְׁמַאֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם נִעְלַם קוֹץ הַשְּׁעָבוּד, כֹּל בְּטַחֲוֹנָם הִיָּה בְּקֹדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִישׁוּעָתוֹ הַתְּפִלָּלוֹ בְּלֵב שְׁלָם. לֹא כָךְ אָנִי, מֵאַחַר וְנִדּוּעַ לִי מוֹעֵד סִיוֵם הַגִּיּוֹס, קִשָּׁה עָלַי לְהַתְחַזֵּק כֹּל כָּךְ בְּבִטְחוֹן.

יִשְׂרוּ הַדְּבָרִים הַפְּשׁוּטִים בְּעֵינֵי הַרְבֵּי אֲשֶׁר הַתְּפִלָּא לְשִׁמְעַ תְּשׁוּבָה כֹּה אֲמַתִּית מִפִּי חֵיל יְהוּדֵי פְּשׁוּט, וְהַשְׁמִיעַ אֶת הַדְּבָרִים בְּפָנֵי הַחֲסִידִים. (מִפְּעֻלַת הַצַּדִּיקִים)

וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי לַעֲם וְהִיִּיתִי לְכֶם לְאֱלֹקִים וַיִּדְעֵתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹקֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם (ו' ז')

בְּתַקּוּפָה בָּה נִתְפָּרַס שְׁמוֹ בְּכֹל קְצוֹי אֶרֶץ, הַחֵל רַבִּי יִשְׂרָאֵל סִלְנָטָר זצ"ל לְשׁוּטֵט בְּקִהְלוֹת יְהוּדִיּוֹת בְּעָרִים וּבְכִפְרִים, בְּמִטְרָה לְהַפִּיץ אֶת דְּבָרֵי מוֹסְרוֹ. פַּעַם נִזְדַּמְּן לְפְנִדֵק אֶחָד, בּוֹ חֲחִלִּית לְהַנְפִּישׁ קַמְעָא וְלִקְבַע לְעַצְמוֹ אֶכְסֵנְיָה לְמִשְׁוֹ מִסְפֵּר יָמִים, מֵאֵז הִיָּה פְּנִדֵק זֶה לְמִשְׁכֵּנוֹ הַקְּבוּעַ, בְּכֹל עַת בָּה הִזְדַּמְּן לַעֲנָה זו.

בְּיוֹם מִן הַיָּמִים, בְּשִׁבְתוֹ בְּחֹדֵר הָאוֹרְחִים בְּמַחְצַת בַּעַל הַפְּנִדֵק, חֲשָׁכוּ עֵינָיו. הוּא רָאָה כִּי עַל הַשְּׁלַחֵן עָרוּכִים מֵיָנִי נִקְנֵיק שְׁכִשְׁרוּתָם מְטַלְת בְּסַפֵּק גָּדוֹל. יָדַע רַבִּי יִשְׂרָאֵל כִּי בַעַל הַפְּנִדֵק הוּא יְהוּדֵי תַמִּים

תורה ומצוות. די להקדוש ברוך הוא להוכיח את אמתותו פעם אחת, ואינו צריך לעשות זאת שוב ושוב מפני שאיזה עוכר ישראל שמכלה את נשמתו במאכלי טריפה, דורש כן". (המאורות הגדולים)

וינבד ה' אל משה ואל אהרן ויצנס אל בני ישראל
(ו יג)

במדבר (שמ"ד ז ג), אמר להם הקדוש ברוך הוא, בני סרבנים הן, וגזיני הן, טרחנין הן. על מנת כן תהיו מקבלין עליכם, שיהיו מקלליו אתכם, שיהיו מסקליו אתכם באבנים.

זמן מה אחר שהגיע לבית רבה של צפת, **רבי שמואל הלר** זצ"ל סכום פסוק הגון מאחד הנדיבים בחוץ לארץ, במטרה לחלקו בין עניי העיר כפי ראות עיניו, הגיעה לביתו אשה ודרשה לקבל מנדבה זו.

למרה צערו, נאלץ רבה של צפת, להשיב את פניה ריקם, הוא השיב בצער כי אין באפשרותו למלא את בקשתה, מאחר שכל הכסף שהגיע כבר חלק לנזקקים, עד הפרוטה האחרונה.

למחרת פגשה האשה את הרב כשהוא מתהלך ברחוב, והתנפלה עליו בחרופים ובגדופים על אשר לא מלא את בקשתה, והשיב את פניה ריקם. האנשים שנכחו במקום גנו אותה בחריפות, ודרשו להענישה כראוי על חצפתה ועזות פניה.

ברם תגובת רבי שמואל היתה אפיינית לו, הוא התעלם לחלוטין מדבוריה, וראה

ולזמר. בבקשה, תוכיח לי, כי אכן ראוי אתה לתעודה זו בצדק ובישר, האם תואיל לשיר בפני איזהו שיר" הילד סרב לעשות כן, ויצא את החדר.

רבי ישראל נכנס לחדר האורחים, ואמר לאביו הפנדקאי, "דע לך כי בנך אינו מתנהג בדרך ארץ, שכן הוא סרב להענות לבקשתי להוכיח בפני את כשרונו המיוחד בשירה".

נתביש האב, חיש מהר שלח לקרא אליו את בנו, ושאלו "מדוע סרבתי לבקשתו של האורח הדגול". נענה הילד ואמר, "אבא, בבית הספר עמדתי בבחינה והוכחתי כי אכן יודע אני לתת את קולי בשיר, וכי מגיעה לי תעודה בצדק ובישר בגיון כן".

עדין אין זה אומר, כי לכל מי שיבוא וידרש ממני לשאת את קולי בשיר, חייב אני לעשות כן, פעם אחת הוכחתי זאת בפני המאמחים, ודי בכך".

אז נענה רבי ישראל ואמר לפנדקאי בתרועת נצחון, "השימיע אתה, בנך עולה עליך בתחמתו כמה מונים, ברגע זה הוא נתן תשובה לאותו עוכר ישראל שפתה אותו לאכל מאכלים לא כשרים, והביאך לתרבות אנשים חטאים".

האם מפני שאותו ברגש החליט כי הקדוש ברוך הוא צריך להוכיח לו כי הוא מנהיג לבירה, וכי הוא בורא ויוצר הכל, חייב הבורא למלא את בקשתו, הכי לכל מי שידרש הוכחות, חייב הקב"ה לתן לו.

הרי הוא יתברך ברא את העולם, הוציא את בני ישראל ממצרים, ונתן להם

המשל, החל אפו להתנפח, הרופאים הממחים שהזעקו לטפל בנפישות, היו אובדי עצות ולא מצאו תרופה למכתו.

אז נזכרה אשת המשל בדברי הרב, "די לי שראיתי", והיא דרשה מבעלה שימרה ללכת אל הרב ולפיוסו, כי איש קדוש הוא. מלא האיש אחרי מצות אשתו ובא אל בית רבי חיים בתחנונים. "שפרו מעשיכם וברית לא תופר", היתה תגובת הרב, "הוצא את האסירים לחפשי, והכל ישוב כשהיה". (זרשות אמרי בינה)

ויאמר למחר ויאמר בדרךך למען תדע כי אין פה אלקינו (ח ו)

בעת ששטה הרה"ק האבני נזר זיע"א בעירנו קאליש, בהגיעו להשתתף בהלויית הגאון הצדיק בעל "נפש חיה" וצ"ל, התאכסן אצל רב העיר רבי שמשון וצ"ל. בבית הרב שרוו אז רעש ומהומה כיון שרנגים נוספים הגיעו להלוייה, לפיכך בקש רבי שמשון המארח משכנו חדר מרוח עבור האבני נזר, בו יניח הצדיק את ראשו.

בלילה לאחר ההלוייה, לו האבני נזר בחדר ההוא. לשכנו המארח היתה בת צעירה לימים שנשתגעה לפתע, הם כבר דרשו עבודה רופאים הממחים ביותר, גם השתמשו בסגלות שונות שהביאו כמה וכמה מצדיקי הדור, אף לא וועילו מאומה, כבר עברו כך מספר שנים, ואין מושיע לה.

למחרת בשעת בקר, כשהתכוון האבני נזר לצאת מבית המארח ולנסע לביתו,

לפניו אשה קשת יום הראויה לרחמים ואמר, "אשה זו נמצאת כנראה במצב כלכלי קשה ביותר, ככל הנראה באו מים עד נפש, ונפשה מרה עליה עד מאד, חובה להחיש לה עזרה וסעד".

מאחר ולא נמצאה בידו פרוטה באותה שעה, לקח סכום נכבד בהלוואה, ומהר לשלחו לביתה. כשהביא השליח לידה את הכסף, הפטירה אותה עלובת רוח באזניו, "כשפניתי אליהם אתמול בשקט, לא נענית, בטענה כי הכסף כבר חלק. רק היום לאחר ה'מי שברך' שלי, שולחים לי מיד את הכסף הביתה, תפח רוחם, גנבים שקמותם". (הרב המנהיג והרופא)

שלח את עמי ויעבדני במדבר והנה לא שמעת עד (כז וז טו)

בחפושם נואשות אחר פת לחמם, התפתו סוחרים יהודיים והבריחו משי מפרוסיה לתחומי ממלכת הצאר הרוסי, הם נתפסו והשלקו לבית הכלא, ועמדו לפני משפט מאים.

בצר להם, באו נשותיהם אל רב העיר, רבי חיים **אוינערבאך** וצ"ל בעל **האמרי בינה**, ובכו לפניו שיפעל לשחרר את בעליהן ממאסרם. התעטר רבי חיים בפרוותו, והלך הישר אל בית המשל, בבאו שלח את שבמרי הבית להודיעו כי רב העיר חפץ להפגש עמו.

רב עזות, השיב המשל היהיר כי הוא מסרב לראותו, ורבי חיים הגיב קצרות, "די לי שראיתי". מיד עם עזיבתו את בית

"אם כף צריך לומר 'חסידות', לבטל את הקלפה". מיד החל הרבי להגיד את דבריו הקדושים לפני הקהל שעמד מולו, ללא כל הכנה.

כשבאו וספרו לו שעתה נכנסים לחדרו המיוחד, 'הקובינט', אמר, "אם כף שם בודאי יתבטלו מכל וכל".

בנית החפוש, גזל אחד מהם את קפסת הטבק של הרבי, שהיתה שמונה ומצנעת לפסח עבורו. בני הבית בקשו מהפורעים להשיב את הגזלה, אך הרבי הבחין מיד כי הקפסא כבר נפתחה, וכבר אינה ראויה עבורו לפסח.

אחרי כן ראו הנוכחים מבעד לחלון, שהכנופיה המשיכה לבית הסמוך, שם נסה הפורע שגנב את קפסת הטבק של הרבי, לפתח ארז סגור באמצעות רובהו, חבט בארז ומכח המכה פלט הרובה כדור, והוא נהרג במקום.

חלפו דקות ספורות, וכל הנוכחים נוכחו לראות כיצד גוררים חברי הכנופיה את הפגרה, ומעלים אותו על עגלתם להוליכו חוצה מהעיר, 'כן יאבדו כל אויבך ה"'. (היכל הבעש"ט גליון ט"ו)

נתתי הנפם באדם ובבהמה כל עפר הארץ היה כנים
בכל ארץ מצרים (ח יג)

שנים אחדות קדם המלחמה העולמית השנייה, הורע מצב הפרנסה במזרח ארופה, ומשפחות רבות הגיעו לדלות עד כדי פת

הפילה המארכת את עצמה על מפתן הדלת בבכיות עצומות, ואמרה שלא תתן לרבי לצאת מהבית, עד שימציא מזור ורפואה שלמה עבור בתה המשגעת.

נבהל האבני גזר מקול הבכיות, ושאל את הרב שמשון לפשר הקולות, כאשר השיב שהאשה הטרועה על המפתן היא בעלת הבית, וספר על צרת הבת ועל בקשתה, ענהו על אתר, "אמרו לה שתראה לשמר על הבת, שתשאר במשך רבע שנה בחדר שבו התארחתי, ואז תשוב לבריאותה".

ההורים עשו כדבריו, אך לאכזבתם, במשך כל שלשת החודשים לא חלה בבתם הטבה כל שהיא. מובן שכבר נמצאו מתנגדים ומרנגנים אחר הבטחת הרבי, אולם משהגיע היום בו הסתיימה רבע השנה כפי שאמר הצדיק, הפכה המשגעת באחת למישבת בדעתה לגמרי, ותהי כאחד האדם.

מאותו היום לא יספה לדאבה עוד, ותהום כל העיר. שנים רבות לא פסק רב העיר רבי שמשון מלשבח את המופת הזה, ואמר כי העבדה שהרבי קבע מועד וזמן לישועה, ודוקא לעוד רבע שנה, הוא אצלו פלא יותר מפעלת הישועה עצמה. (אביר הרועים)

למען תדע כי אין בה אלקינו (ח ו)

בשענה בה אמרו להרה"ק רבי שלום זוננר שניאורסון מליובאוויטש זיע"א שנגנסו כנופיות הבולשביקים לחפש בביתו, אמר

בין האורחים, נמצאו כאלו שמטרדות הדרך נתלכלכו ביותר, עד שנודף מהם ריח בלתי נסבל, והיו מהם שבגדיהם וראשיהם מלאו כנים וקשקשים, עד כדי שהמשרתים הגויים לא יכלו לשאת את נוכחותם, מחמת הלכלוך והריח הרע.

מדי שבת עם תם הסעודה, נאלצו המשרתים לקנח ולנקות את הכסאות המפארים מהזהמה שהביאו עמם האורחים, ותוך כדי כך התרעמו ביותר, כיצד מכניסים לבית נקי והדור אנשים מעין אלו.

אולם אמי הצדקנית ע"ה, מעולם לא התרעמה על כך, לא שמעתי ששאלה את אבי מורי, "למה בחרת בעניים אלו דוקא", אדרבה, הרגישה בצערם של ישראל, כבדה אותם ביותרת הכבוד, ודברה על לבם להחזיקם ולאמצם לבל פלו ברוחם.

הגיעו מי האפל, הגרמנים הארורים הגיעו לפרשבורג. אבי עבר ממחנה עבודה אחד לשני, עד שהגיע למחנה מאוטהאוזן הידוע לשמצה, הוא נותר בחיים. לאורך שנים, ספר בהודאה להשי"ת על הנסים שארעו עמו.

באותה השיחות, ספר אבא על מפת הכנים והפשפשים ששררה במחנות. לא היה אדם שנמלט מצרה זו. מימינו, משמאלו, מלפניו ומאחוריו, מלאו דרגשי העץ שבצריפים באסירים שהתגרדו מהכנים, אך הוא נצל מפגיעתם באפן פלאי.

"אני תולה זאת במדה כנגד מדה" היה אומר, "בזכות שהכנסתי לביתי אורחים

לחם. מחסר ברה, יצאו בעלי בתים וראשי משפחות לקבץ נדבות, ונודו בדרךים מעיר לעיר.

יהודים אלו עזבו את ביתם לזמן רב, למשך חצי שנה ברציפות ואף יותר, מדי שבת עמדו והמתינו שאחד מתושבי העיר אליה הודמנו יזמינם לסעד על שלחנו סעודת שבת. מאחר ואותה עת היה המצב הכלכלי בפרשבורג ברום המעלה, הגיעו המוני עניים ואביונים לעיר, בכונתם לחזור על פתחי נדיבי עם.

מנהג הכנסת אורחים בפרשבורג היה כך, בסיים התפלה בליל שבת קדש, נצבו האורחים העניים בשורה ליד פתח בית הכנסת, כל בעל בית בחר לו אורח לסעודת שבת, ואף היו מבעלי הבתים שהזמינו לביתם שני אורחים.

בכונה תחלה, השתדל אבי מורי תמיד לצאת אחרון מבית הכנסת. מפני שבעלי הבתים בחרו באורחים שמראם החיצוני נאה, ומלבושם נקי ומסדר, אבל אלו שהמראה החיצוני שלהם מכער, ולבושם מלכלך וקרוע, נשארו בבית הכנסת מאין דורש.

את כל הנשארים הללו, הזמין אבי רבי **יום טוב קאהן** ז"ל לביתו, ולקחם לסעד עמו על שלחנו. גם כשרבו האורחים, לא השאירם בבית הכנסת, ונתן לכמה מהם פתקה שילכו לאכל ללא תשלום במסעדה הגדולה שהיתה בעיר. בפרשבורג היה ערוב, ומתו היה לטלטל את הפתקה לאחר השבת שלם אבי עבור כל ההוצאות לבעל המסעדה.

השני, אף כָּלֵם לֹא הֶאָרִיכוּ יָמִים וְנִסְתַּלְקוּ בְּזֶה אַחֵר זֶה.

לְאָחֵר הִלְדַּת אָחִיד מִבְּנָיו לְמִזְל טוֹב, הִגִּיעוּ לְבֵיתוֹ חֲסִידִים מִתּוֹשְׁבֵי בְּרָאד, וְשִׁבְרוּ אֶת אֲזִנֵי הַיִּלְדֻת כִּי אִם הִיא חִפְצָה שְׂבֻנָּה הַנּוֹלֵד יִחְיֶה וְיֶאָרִיךְ יָמִים, תִּרְאֶה לְהִזְמִין לְסַנְדְּקָאוֹת בְּבְרִית הַמִּילָה אֶת הַרַה"ק רַבֵּי מֹשֶׁה לֵיִיב מִסַּסוֹב זִיע"א.

הַיּוֹת וְהַעִיר סַסוֹב סְמוּכָה הֵיחָה לְבְּרָאד, נוֹהֵג הֵיחָה רַבֵּי מֹשֶׁה לֵיִיב לְהַגִּיעַ לְעִיר לְכָל שְׂמֻחַת בְּרִית מִילָה אֵלֶיהָ הַזְּמַן.

בְּבֵא הָרַב בְּעַל הַבֵּית מִבֵּית הַתְּפִלָּה, אִמְרָה לוֹ כִּי הִיא חִפְצָה שְׂיִזְמִין אֶת הָרַבֵּי מִסַּסוֹב לְשִׂמְחַת הַבְּרִית, אִף הוּא מֵאֵן בְּתַקְוָה, עַד אֲשֶׁר קִפְצָה וְנִשְׁבַּעָה כִּי לֹא תִאֲפָשֵׁר לְמוֹל אֶת הַתִּינוּקָה, עַד אֲשֶׁר יָבוֹא הַצְּדִיק אֶל הַבְּרִית. אַז נֶאֱלָץ לְבַטֵּל רְצוֹנוֹ, וְלִהְיֶינָה לְבְרִית הַמִּילָה.

כְּדַרְכּוֹ, נִעְנָה רַבֵּי מֹשֶׁה לֵיִיב לְהִזְמִינָה וְהַגִּיעַ בְּיוֹם הַבְּרִית הַשְּׂכֵם בְּבִקּוּר, טָרַם הַתְּפִלָּה פָּנָה לְטַבֵּל בְּנֵהָר הַסְּמוּוֹ לְעִיר, הֵגַם שְׁהִימִים הָיוּ יָמֵי הַחֲרֹף וְקָר עַז שָׁרַר, מָה עוֹד שְׂפָנֵי הַנְּהָר קִפְאוּ, וְהִפְכוּ לְגִלְדֵי קָרַח, אַחֵר הַטְּבִילָה הִלְךְ לְבֵית הַכְּנֻסֶת לְהַתְּפַלֵּל.

בְּבֵית הַכְּנֻסֶת לֹא נִמְצָא תַנּוּר לְהַפִּיג אֶת צְנַת הַחֲרֹף, וְהַמְתַּפְּלִים סָבְלוּ רַבּוֹת מִהַקָּר שְׁשָׁרַר בּוֹ. הָרַבֵּי יָשַׁב עַל הַסְּפִסְלָה, אִף שְׂפָתָיו נָעוֹת בְּלִי כָּל תַּנּוּעָה כְּדַרְכּוֹ בְּקִדְשׁ, רַבִּים מִתּוֹשְׁבֵי הָעִיר עָמְדוּ לְרֹאוֹתוֹ בַּתְּפִלָּה.

כְּמוֹת שֵׁהֵם, אִף כְּשֵׁהוּ עַל בְּגִדֵיהֶם וּבְרַאשֵׁם כְּנִים וּפְשָׁפְשִׁים, לָכֵן מִשְׁמִיָּא זְכִיתִי שֵׁהֵם לֹא שְׁלֹטוּ בִּי, וְהִיִּיתִי נָקִי לְגַמְרֵי מִמֶּכָּה זֹאת. (בְּרִית אַבְרָהָם הַכֹּהֵן)

אַצְבַּע אֱלֹקִים הִיא (ח טו)

בְּכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה וּבְמִיחָד בְּהַגִּיעַ יָמֵי חַג הַפִּסְתָּה, נוֹהֵג הֵיחָה הַרַה"ק רַבֵּי לֵיבוֹשׁ לִיפְשִׁיץ זִיע"א מוֹיִשְׁנִיצָא זִיע"א בְּעַל אַרְיָה דְּבֵי עַלְאָה בְּחִמְרוֹת רַבּוֹת וּמְפִלְגוֹת. הוּא לֹא אָכַל בְּפִסְחָה אֶלָּא מִתְּבַשִּׁילִים שְׁנִתְבַּשְׁלוּ אוֹ נֶאֱפוּ טָרַם הַחַג, עַל כֵּן הָיוּ מְקַרְחִים לְהִכִּין עֲבוּרוֹ הַכָּל לְפָנָי פִּסְחָה.

שְׁנָה אַחַת בְּאָחִיד מִימֵי חוֹל הַמוּעֵד, הִגִּישׁוּ לְפָנָיו בְּשָׂר שְׁנִתְבַּשְׁלָה לְפָנָי הַחַג, כְּאֲשֶׁר הַחַל רַבֵּי לֵיבוֹשׁ לְהַפְרִיד אֶת הָעוֹר מִהַבְּשׂוֹר, מִצָּא לְחַרְדָּתוֹ גְּרָגְרֵי חִטָּה מִתַּחַת הָעוֹר.

בְּרֹאוֹתוֹ זֹאת הַשְּׂתוּמָם מֵאֵד וְאָמַר, "הֲלֹא אֵין זֶה דְּבָר רְגִיל, שְׂתַמְצָא כְּאֵן חִטָּה, תִּמּוּהַ כִּיצַד הִגִּיעַ הַגְּרָעִין לְמִקּוּם זֶה, אֵין זֹאת כִּי אִם 'אַצְבַּע אֱלֹקִים', לְהַרְאוֹת לִי וְלְעוֹרְרָנִי שְׁלֹא אַחְמִיר עַל עֲצָמֵי כָּל כָּר". (אִמּוּרֵי דְבַט)

וַיִּצָא מֹשֶׁה מֵעַם פְּרַעֲוָה וַיַּעֲתֵר אֵל ה' (ח טו)

רַבּוֹת סָבַל הָרַב מֵאִיר קוֹרִיסְטִיאַנּוֹפּוֹלַר זצ"ל אב"ד בְּרָאד וּבְעַל "יַד הַמֵּאִיר", מִצְעַר גְּדוֹל בְּנִים, מִסְפֵּר יְלָדִים נּוֹלְדוּ לוֹ מִזּוּגוֹ

נוֹפְרָה האִשָּׁה בְּאֶזְרַת הַרְבִּי שְׁעָלֶיו לְמַרְחֵ אֶת פָּנָיו "מִיֵּט רוֹטְעֵן", וְשַׁעְרָה שְׁלֶכְרָה כּוֹנְתוֹ. הַזְדַּרְזָה וְהִבְיָאָה לוֹ "רוֹטְעֵ", (צִמְח וְפּוֹאֵי, פִּיגַם), וְאַחַר שְׁמֹשֵׁחַ בּוֹ אֶת פָּנָיו, סָרוּ מֵהֶם הַפְּצָעִים וְנִרְפָּא לְחֻלוֹטֵיִן. (סִיפּוּרִים נִפְלָאִים)

וְה' נָתַן קִלְתָּ וּבְרַד וַתְּהַלֵּךְ אִשׁ אֶרְצָה וַיִּמְטַר ה' בְּרֶד עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם (ט כג)

בְּמַהֲלָךְ שְׁנַת תַּרְצ"ד, הַתְּנַפְּלָה כְּנִפְיָה מִצּוּרֵי יִשְׂרָאֵל עַל נְשִׂיא אֲגֻדַּת הַרְבָּנִים בְּפוֹלִין, רַבִּי מְנַחֵם מְנַדֵּל אֱלִטֵר אב"ד פְּבִיאַנִיץ זצ"ל ה"ד, בְּנוֹ שֶׁל הַרְהַ"ק הַשְּׁפַת אֲמַת זִיע"א וְאָחִיו שֶׁל הַרְהַ"ק הָאֲמֵרִי אֲמַת זִיע"א, בְּעֵבְרוֹ בְּדֶרֶכּוֹ.

רֹאשׁ הַתּוֹקֵפִים וְהַמְסִיתִים נִתְפַּס, וְנִשְׁפַּט לְמֵאֶסֶר שֶׁל שְׁנֵי יָרְחִים. וְיֵהִי בַּעַת עֲזֹב הַצּוּר אֶת בֵּית הַסֵּהר כְּכֹלּוֹת יָמֵי הַמֵּאֶסֶר, פָּגַע בּוֹ בְּרַק וְיָמִיתָהוּ בְּמִקּוֹם, וְיֵהִי לְגַס. (יִדִיעָה שֶׁהַתְּפִרְסָמָה בִּירְחוֹן 'קוֹל תּוֹרָה' תִּמְזוּ אב תרצ"ד, ע"פ אִשְׁטִישׁוֹת)

הַעֲתִירוּ אֵל ה' וְנִבַּ מֵהִיֵּת קִלְתָּ אֲלֵכֶם (ט כח)

לְפָנָי הַרְהַ"ק רַבִּי שְׁנִיאֹר זֶלְמָן מְלִיאָדִי זִיע"א, בַּעַל הַתְּנַיָּא, הִגִּיעַ יְהוּדִי שֶׁהִתְיַרָא מִקּוֹלוֹת רַעֲמִים בְּצוּרָה לֹא מוֹבָנָת. מִתְחַלָּה הָיָה כְּאַחַד הָאֲדָם, עַד לְרַגַע בּוֹ מְגִיעִים הָיוּ לְאֲזָנָיו קוֹלוֹת רַעֲמִים, הָיָה מְמַהַר לְהַמְלִט עַל נַפְשׁוֹ, וַתִּתְחַבֵּא בְּמִקּוֹמוֹת מִסְתוּר.

אָמַר לוֹ בַּעַל הַתְּנַיָּא, "הֵאֵם אַתָּה יָכוֹל לְהַסְבִּיר לִי מִדּוּעַ כְּאֲשֶׁר נוֹסְעִים בְּעִגְלָה רְתוּמָה לְסוֹס, וְהַסּוֹס מִתְעַצֵּל לְלַכֵּת, מִצְּלִיפִים בּוֹ, וְאִזּוֹ הוּא מִתְחַלֵּל פְּתָאֵם לְדַהַר, הֲכִי נִתְנָה

הוּא יֵשֵׁב וְהַתְּפַלֵּל מִתּוֹן מִתּוֹן, כְּאֲשֶׁר נִעְמַד ל'וֹיְכָרְךָ דָּוָד', הַבְּחִינוֹ הַכֹּל כִּי יַעֲרָה מִבְּצִבְצַת מִבִּין מוֹנְעָלֵיו מִחֻמַּת רַב הַחֲמִימוֹת שְׁאֲחֻזָּה בּוֹ, עַל אִף הַכְּפּוֹר וְהַסְבִּילָה בְּנֶהַר הַקְּפוּא.

כְּדַבְּרֵי הַחֲסִידִים, הָאָרִיף הַרְף הַנּוֹלָד יָמִים, לְיָמִים גָּדֹל וְהָיָה לְרַבִּי חִיאֵל מֵיִכָּל בֶּן צִיּוֹן קָרִיז ז"ל, הַרַב מְבָרָאד. (מַהֵל חֲסִידִים הַחֲדָשׁ)

וְיֵהִי שְׁחִין אֲבַעֲבַעַת פִּרְחַם בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה (ט י)

מַעֲשֵׂה נָאָה שְׁמַעֲתִי מִר' שְׁלֵמוֹה נִיסָן, אֹדוֹת הַרְהַ"ק רַבִּי יִשְׂרָאֵל זָב מוֹוִילְעֵדְנִיק זִיע"א, בַּעַל "שְׁאֲרִית יִשְׂרָאֵל". בְּזִיטוּמִיר הַתְּגוּרָר אָדָם נִכְבָּד וְעֹשִׂיר וְשִׁמּוֹ ר' שׁוֹאֵל בֶּן ר' עֲקִיבָא, אֲשֶׁר לֹא עָשָׂה דָּבָר גְּדוֹל אוֹ קָטָן, וְלֹא הִשְׁקִיעַ בְּשׁוֹם עֶסֶק, עַד שֶׁהָיָה שׁוֹאֵל בְּעֲצַתּוֹ שֶׁל הַרְבִּי.

פַּעַם חִפְץ הָיָה לַעֲשׂוֹת שְׁתַּפּוֹת בְּמִסְחָר עִם אָדָם מְסִים, אִף הָיִיתָ וְעַמַּד לְנִסְעַ לְקִיב וְלֹא הָיָה יָכוֹל לְבֹא בְּעֲצָמוֹ לְוִוִילְעֵדְנִיק, שְׁלַח אֶת זֹגָתּוֹ לְשָׂאֵל בְּעֲצַתּוֹ שֶׁל הַרְבִּי וּלְקַבֵּל אֶת הַסְּכָמַתּוֹ לְשְׁתַּפּוֹת זוֹ, וְהַרְבִּי הִבִּיעַ אֶת הַסְּכָמַתּוֹ לְשְׁתַּפּוֹת.

כְּשֶׁעָמְדָה לְשׁוֹב לְבִיתָהּ, הוֹרָה הַרְבִּי שֶׁלְפָנָי נְסִיעַת בַּעֲלָה לְקִיב יִמְשַׁח אֶת פָּנָיו בְּצִבְעֵ אָדוּם, כְּלִשׁוֹנוֹ, "מִיֵּט רוֹטְעֵן". הִיא לֹא הִבִּינָה אֶת מִשְׁמַעוֹתָם שֶׁל דְּבָרֵי הַרְבִּי, אִף הִנֵּה בְּשַׁעֲרָה שְׁעַמַּד ר' שׁוֹאֵל לְצִאֵת לְדָרְךָ נִתְכַסּוּ פָּנָיו בְּפִצְעִים, וְהַרּוֹפְאִים לֹא מָצְאוּ תְּרוּפָה לְמַכְתּוֹ.

מלוה מלכה

בשנים ההן התהלכו האנשים ברגל או נסעו בעגלות, על כן בימים הקרים לא הרבו לצאת מבתיהם, ומשום כך גם מעטו לבוא לבצעלזא.

בבית הרבי שררה דחקות יתרה, וכאשר בערב שבת הגיע אורח לבצעלזא, **הרב מהובניב** יצ"ל, שחה לו הרבנית כי מזה שבוע ימים לא באו אנשים לבצעלזא, בשל הקור העז, על כן אין בנדיה פרוטה לפרטתה, וטרם הכינה צרכי שבת. אף הרבי יושב בחדרו ליד נר קטן שדולק כל העת ולומד יומם ולילה, וזה מספר ימים שלא בא אכל לפיו.

הרב מהובניב הציץ בעד חור המנעול שבדלת חדרו של הרבי, וראהו שקוע בלמודו. לפתע פתח הרבי את הדלת, הקביל את פניו ב'שלום עליכם' ואמר, "בוטח אני בה' יתברך שיזמן לי כל צרכי השבת".

מעבר שעה קלה התבהרו לפתע השמים, והשגל פסק מלרדת, לבצעלזא החלו להגיע עגלות חסידים שהפצו לעשות את שבתם בצל הרבי, כשהם מביאים עמם כל טוב וברוח גדול. (אדמו"ר בעלו)

בינה בסוס, לדעת שהעגלון רוצה שהוא יעשה זאת.

אלא שכאשר מצלפים בסוס, הוא נמלט מאימת השוט, אף אינו מבין שבאותו הזמן שהוא עושה כן, העגלון המצליף בו רץ עמו ביחד, על כן אין בדהירתו כל הצלה.

פעם אף שמעתי שרה"ק **רבי שניאור זלמן מליאדי** זיע"א התבטא אודות אדם זה ואימתו הלא מסברת, שהוא נהרג בגלגולו הראשון כתוצאה מרעם, על כן טובע בנפשו פחד מרעמים. (קובץ מרחפת עמ' 56)

כצאתי את העיר אפרש את כפי אל ה' הקלות יחדלון והבדל לא יהיה עוד למען תדע כי לה' הארץ (ט כט) **שנים** רבות, שררה הדחקות בביתו של הרה"ק **רבי שלום מבעלזא** זיע"א בארץ קבע, כאשר הוא עוסק בתורה הקדושה מתוך הדחק. בשנים קשות אלו סיעוהו משמרים, ואף ארע שלמד ליד נר זעיר שדלק במשך כמה ימים ולילות בארץ פלא.

היה זה בעצומו של החורף, בזמן שהשגל כסה את האדמה וקר עז שרר בחוץ.

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב והלמדיו

קימא, השיבו הרב, שאם יעשה סעודת מלוה מלכה, ויתן חמשים ושתים ליטרא כמזני ב'ו, הוא מבטיחו שינשע בעזר ה' יתברך.

איט יהודי מאנשי העיר מאד, ושמו ר"א שטרן, לא זכה להפקד בבנים, בקש מרב העיר, **הקול אריה** יצ"ל, שיתפלל עבורו שיפקד בזרע של

מצפוניו של ר' משה חיים טוב יותר מן הרב האורח, מסתמא הצדק אתו, שלר' משה חיים לא תעלנה כל הסגלות, אכל לאחר זמן נוכחתי לדעת שאינו כן, יעו בזקנותו של ר' משה חיים, נולדה לו בת תלמיד חכם. (הקול אריה)

שמעתי מפי בעל המעשה אודות הרה"ק רבי מנחם מנדל הלברשטם אב"ד פריסטיק זיע"א, בן רבי אריה לייבוש זיע"א נכדו של הרה"ק הדברי חיים זיע"א, וחתן דודו זקנו הרה"ק הדברי יחזקאל משינובא זיע"א, שהיה איש צדיק ובמדת הענוה היה חד בדרא.

לאותו יהודי בעל המעשה, לא היו בנים כי אם בנות, עם זאת, כשנולדה לו בתו השביעית היה שרוי בשמחה עצומה, ואחרי שהכיו קדוש בשבת חנכה, ערך גם במוצאי שבת בביתו סעודת מלנה מלכה כיד המלך.

אחרי סעודת מלנה מלכה בה השתתף רבי מנחם מנדל, כשפנה לצאת מביתו, עמד וידו על המזוזה, ואז החזיר ראשו לעבר בעל הבית ואמר, "אתה יודע מה, חושבני שיהיה זה דבר נכון אם לפקדת השנה אבוא אליך לסעודת ברית מילה".

ויהי באותה תקופה לשנה האחרת, נולד לו בן, בדיוק באותה שבת פרשת מקץ, בה ערך את המלנה מלכה שבעקבותיה נתברר, זכה לעשות סעודת ברית מילה. (שיעור חורשי הרה"ק מצאנו קלוינובוג בהר בחוקותי מג)

האיש לא ענה דבר, ואז הגיב הקול אריה בצחות לשונו, "הנה ר"א אינו רוצה בבנים, על כן לא ירצה לתת".

מעין זה ספר ר' מנחם מענדל שפירא ז"ל מדרגמירשט בעל מחבר מאזני והין צדקו, פי בגילדותו כשהיה בבית זקנו רבי אברהם יצחק וינברגר זצ"ל אב"ד קליינווארדיין, בעל מחבר פני יצחק וימלל אברהם, איקלע למקום הקול אריה זצ"ל.

בין הבאים לקבל פני האורח הדגול, היה גם הגביר ר' משה חיים ווייס ז"ל, בעל מחבר ברית משה על הסמ"ג, שהיה חשוף בנים.

בתוך השיחים, פנה הקול אריה ושאל את ר' משה חיים, "האם צית כבודו לדברי, ועשה מלנה מלכה כאשר ציתיו", משלא ענה ר' משה חיים דבר, שאלו רבנו בתקף, "מדוע לא יעשה כדברי, הלא יתחרט".

בתוך כך ספר הקול אריה לרב המארח, המרא דאתרא, את פרוש שיחתם. כי הבטיח לר' משה חיים שאם יערו סעודת מלנה מלכה בעשרה, יפקד בזרע של קימא, ועל זה נסבה השאלה, האם קיים את דבריו.

לחש הרב באזני אורחו הקול אריה, הלא דבר זה מן הנמנע, כי לא יתכן שיהיו לר' משה חיים צאצאים. נענע הקול אריה בראשו לסימן "לא", כאומר שאינו מסכים לדברי הרב, אלא אם יצית לדבריו ויערו מלנה מלכה בהרחבה, יפקד.

סיים הרב מדרגמירשט המספר, "מחמת ילדות שהיתה בי, חשבתי לעצמי, הלא זקני הוא הרב המרא דאתרא פה, ובדאי יודע

יומא דהילולא

לאחר הסתלקות רבי בונם בשנת תקפ"ז, נסע רבנו **לרבי מנחם מנדל מקוצק**, וְחָבָה יתרה היתה נודעת לו הימנו, עד שגלה לו מצפונות לבו, כְּאִשֶּׁר רבנו הזכיר לא אחת אַת גְּדֹל האהבת ישראל שראה מקרוב בהיותו אצל הרבי בקוצק.

הגם שבקוצק כמו בפרשיסחא לא ראו בעין יפה את החסידים הנוודים מחצרו של צדיק לחצרו של צדיק אחר, שונה היה היחס לרבנו, אותו כבדו והעריצו הרבי כמו החסידים, ראו בו חסיד אמת, בעל מדרגות שפעלתו אמת, ראו בו את אחד האריות שבחבורה. (בית קוצק)

לאחר הסתלקות הרבי מקוצק, נקשר בקשר איתן אל ממלא מקומו החדושי הרי"ם, וכמו אצל רבותיו הקודמים שהיו רגילים לגלות באַזְנֵי רזין מסוד אורחותיהם, גם רבו זה היה משוחח עמו ביחידות, ופותח לפניו מאוצרותיו המלאים.

אחר הסתלקות החדושי הרי"ם, המשיך בלהט קדש על אף גילו המבוגר בדרך ההתבטלות שלו, והחל לנסע אל **רבי יצחק מנעשכזי**. יפה הגדירו רעו **רבי יחיאל מאיר גאוסטנין**, בְּשִׁמְעו שרבנו עדין מבקש להיות עבד לעבדי ה' וְנוֹסֵע לנעשכזי, באמרו, "בשם הרבי מאפטא אמרו שהמוריק מכלי לכלי, צריך המקבל להיות תמיד למטה. רבי שמואל מסגל לקבל על עצמו מורים חדשים, תמיד הוא בעיני עצמו למטה". (בית קוצק)

על גדל תשוקתו להעלות עלי כתב את דברי רבותיו הקדושים מוצאים אנו

אורו של רבנו זרח בשנת תקנ"ו, מעט מאד ידוע על קורות חייו, רק זאת שבכל ימי חייו הרבה להסתופף בצל הקדושים אשר בארץ המה, בשחר ימיו הסתופף בצל **רבי מנחם מנדל מקאסוב בעל האהבת שלום**, החוזה מלובלין, ורבי **יעקב יצחק מפרשיסחא**, היהודי הקדוש.

מגיל תשע עשרה, היה דבוק בדבקות ונפלאה בהרה"ק **רבי שמחה בונם מפרשיסחא**, ושוב לא משה ידו מתחת ידו, רבנו נחשב כמשמשו המבוק, עד שהיה לו חדר מיוחד בבית הרבי, בו היה מתגורר בעת שהותו בפרשיסחא.

באחרית ימיו כְּאִשֶּׁר סבל רבי בונם בעיניו, התפנה רבנו מכל עסוקיו, והיה יושב ומקריא לפניו את שעוריו הרבים, בהזדמנויות אלו, זכה לשמע רבות מפי קדשו ולטעם מנעם דברותיו, בין היתר זכה אז להקריא באַזְנֵי הרבי מדי יום מתוך הספר 'תנא דבי אליהו', ועל בסיס שעורים אלו ופרושי הרבי תוך כדי הלמוד, נתחבר ספרו המיוחד.

בספרו רמתים צופים, מספר הוא בכמה מקומות על שיחות קדש ועבודות מפלאות שהיו לו עם רבו הקדוש מפרשיסחא כבר בעת בקורו הראשון אצלו, שהיה בחג הפסח בהיותו כבן תשע עשרה שנה, רב העבודות שישנם כיום בידינו מרבי בונם, מקורם מפי רבנו. יחד עם זאת, קנה לקחה של תורה וחסידות מפי **רבי שלמה לייב מלענטשנא**, והיה מתלמידיו המבוקים.

עד לשנות זקנה ושיבה הגיע איש קדוש זה, והמשיך בעבודת הקדש שלו בקדושה ובטהרה, במסירות נפש ותוך הקרבה ממש. יש והוא סובל יסורים הרבה, רגליו נחלשו מאד, עד כי אין בכחו כמעט לעמד או ללכת, מחלות רבות פוקדות אותו, אכל הוא חי בעולמות העליונים.

אין לך יום אחד בשנה אשר אותו יום לא היה פעם או פעמים בפרשיסחא או בלענטשנא, בקאצק או בגור, בקוסוב או בנעשכזי. כל מעמד לו היה עד אצל מוריו הקדושים, אינו רק שמויר בזכרונו, אלא חי ממש בקרבו, כל תנועה של רבותיו, עומדת חיה תמיד לנגד עיניו. לגבו הוא, לא נסתלקו האדמו"רים מפרשיסחא ומלענטשנא, מקוצק ומגור, הם המשיכו לחיות בלבו ובעיניו. (בית יוצא)

נסתלק ביום ח' בשבט תרל"ג בהיותו כבן שבעים ושבע שנים, בעיר נאשעלסק, ושם מנוחתו כבוד. בשנת תרמ"א, נדפס לראשונה ספרו רמתיים צופים עד פרק ז' בתנא דבי אליהו רבא, שאר הכתב יד אבד, וחבל על דאבדוין ולא משתכחין.

מצאצאי ידוע רק על חתנו רבי יחיאל חיים בן רבי זלמן מקאלשין, אותו הוא מזכיר בספרו.

מאמרותיו

המכתב מכתב אלקים הוא (שמות לב טז) הינו שהאלקים יתברך נכתב בתורה, אם כן הרוצה להגיע להפכת אלקותו יתברך, אינו זקוק לחקירות, כי אם לעמל בתורה, ואז ימצא וישיג אלקותו הגנוז בתורה. (רמתים צופים אליהו רבה פ"ז אות מז)

בלשונו, "ולא יכלתי להתאפק מלרשום לי לזכרון ללמד ולדעת היאך להתדבק בצדיקים וכו', כי כל תקוותינו הם הצדיקים שבדור וכו', על כן צריך להיות דבוק להצדיק בכל לבו ונפשו, וזה צריכים אנו להאמין באמונה שלמה, שעל ידי הצדיקים שבדור אנו חיים וקיימים, וכאשר מבינים זאת בודאי, צמאים לשמע דבריו הקדושים כמו הצמא למים שאש הטבעי בוער בו, כן ראוי שתבער בו אש מנשמתו לשמע דברי הצדיק, אז יכנסו הדברים בלבו ויעשו בו רשם. (עלים לתרופה)

אכן זכה רבנו, וספרו רמתיים צופים אשר נתקבל בהערצה רבה מיד כשיצא ממכבש הדפוס, מהנה מקור חשוב ומהימן להרבה מדברי תורתם של כל הצדיקים שרובנו הסתופף בצלם, והעלה על הכתב את אשר שמע מפיהם בדיוק רב.

מנעוריו יגע בתורה תדיר, וישנם תשובות בהלכה אליו מגדולי רבני דורו. שמש כרב בערים, וואלדובא, ברוק, שעדליץ, ולויביטש, ויתקופה קצרה בפרשיסחא. בזוג שני היה לחתנו של **רבי אברהם מטשכנוב**, אחר נתקבל לאב"ד בעיר נאשעלסק.

מאז נסתלק רבי יצחק מנעשכזי, שוב לא נסע רבנו לאדמו"ר הדור, מזמן לזמן בקר בבית חתנו רבי אברהם מטשכנוב, בנאשעלסק עיר מגוריו ישב על התורה ועל העבודה, והתפנה רק מעט מאד לעניני הרבנות בעיר.

בשנתאל מה טעם חדל לנסע לצדיקי הדור, ענה, "מורי הקדוש מלענטשנא אמר שאחרי הסתלקות רבותיו הקדושים החוזה מלובלין והיהודי הקדוש, משמש אליהו הנביא כמורו. אני לקחתי לי מתורתו של אליהו הנביא, תנא דבי אליהו כמדריכיי".

פרשת וארא

תשובה מאהבה

ראיתי! ויאמר שוכר ה'קרעטשמע': ידעתי גם ידעתי שתגיע עשה שתבוא לכאן, אבל לא עלה על לבי שתבוא כה מהר. והנמשל מובן.

וכן היה סוף דבר, שאחר ראש השנה של הבעל עבירה לקרוא אל הרה"ק מבראדיטשוב שנפל למשכב, וראה שהסוף בא לימי חייו, וחפץ לעשות תשובה, על כן שלח שיבוא הרב ויאמר עמו וידוי ויתן לו תיקוני תשובה. ומספרים שהרב הלך אליו וסייע לו לומר עמו וידוי. ואחר איזה ימים נפטר כבעל תשובה (דשימות דברים' עמוד 208).

על הפסוק (שמות ו כה): **וְאֶלְעֶזֶר בֶּן אֶהֱרֹן לֶקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיאל לוֹ לְאִשָּׁה וְתֵלֵד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֶלָּה רְאִשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם לְמִשְׁפַּחְתָּם,** ופירושו רש"י: מבנות פוטיאל - מזרע יתרו שפטם עגלים לעבודה זרה. ומזרע יוסף שפטט ביצרו, דייק הרה"ק האמרי אמת זיע"א: "הלא איתא (ב"מ נח:) אם היה בעל תשובה אל יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. וגם איתא (ב"ב קכג.) שאפילו בגנות בהמה טמאה לא דיבר הכתוב.

ובספר 'ליקוטי יהודה החדש' הבא בשם הרה"ק הבית ישראל זיע"א: "דבפשטות יש לתרץ עוד, דהרי איתא (יומא פו.) שהעושה תשובה מאהבה זדונות נעשות לו כזכיות. וידוע המעשה עם הרה"ק רבי חיים דוד מפיעטקוב זיע"א, שהיה בעל תשובה, ונהיה לתלמידו של הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, ולבסוף נהיה אדם גדול, והיה בעל מופת. כשחלה, ביקרו הרה"ק התפארת שלמה זיע"א וראה שמתאנח. אמר לו התפארת

הימים היו ימי חודש אלול. הרה"ק רבי לוי צחק מבראדיטשוב זיע"א, הלך מבית הכנסת הביתה, ובהלכו בדרך פגע באחד מבריוני העיר בעל עבירה שהרבה לעשות מעשים לא טובים ויאמר לו הרה"ק מבראדיטשוב: הנני מקנא בך! עתה הם ימי תשובה ואם תעשה תשובה הלא אמרו חז"ל שבתשובה מאהבה זדונות נעשים לו כזכיות, וירבו זכויותיך מאוד!

ויענהו אותו בעל עבירה בשחוק: רבי, אהה, לשנה הבאה תקנאו בי יותר! היינו, שעד שנה הבאה יעשה עוד עבירות, ואז יעשה תשובה ואז ירבו הזכיות יותר.

ויאמר לו הרה"ק מבראדיטשוב: עליך נאמר המשל הזה: אדון פריץ אחד נסע בדרכו, ובאמצע דרכו ירד גשם שוטף, הסוסים נרטבו עד לבשרם מהגשם והיו יגעים במאד. האדון היה כולו רטוב מהגשם השוטף, וינחם בלבו שהן זה לא רחוק מהמקום שהוא נמצא ישנה 'קרעטשמע' [-אכסניא] ששייכת לו, והיא מושכרת ליהודי. אביא לשם הסוסים ויכניסו אותם להאורוה וינחו, ואני אכנס לבית, אפשוט את בגדי המלאים ממי הגשמים ואנוח שם כמו שלבי חפץ. האדון נתקרב אל ה'קרעטשמע' ונכנס עם הסוסים בהאורוה. והנה, אהה, הגג כולו נקבים נקבים גדולים וקטנים, והגשם במלוא עוזו שוטף ישר לתוך האורוה. כשנכנס לבית והנה רואה גשם בבית כמו בהאורוה גשם נוטף בכל הבית ואין מנוס ממנו. כשנכנס שוכר ה'קרעטשמע' קצף עליו האדון וגער בו: איך עזבת ולא תקנת את ה'קרעטשמע שיוכלו להנות ממנו, בכל אשר פניתי רק חורבן

הוא נטל את הטלית והתפילין שלו וכן מעט צידה לדרך וירד לעיר יפו, כדי להפליג בספינה, שהיתה בדרכה לעיר קושטא.

כאשר הגיעה הספינה לחופי קושטא, הבחין הקברניט בתכונה בלתי רגילה על החוף. אנשים התרוצצו כמטורפים, תוך השמעת צעקות וקריאות לעזרה, אחרים עלו על הגגות מתוך פחד ויאוש. חיילים חמושים הסתובבו ברחובות, כאילו מחפשים הם דבר מה שנעלם. פחד גדול נפל על הקברניט ועל הנוסעים. הקברניט החליט לא להכניס את הספינה לנמל, כל עוד לא יחזרו החיים בעיר למסלולם. וכאשר ראה שאין כל שינוי, החליט לנסוע הלאה מבלי להכנס לעיר כלל. אולם רבי אברהם לא הסכים להחלטת הקברניט, הוא הלוא בא לקושטא בשליחות וכיצד יעבור על עיר זו מבלי שימלא את שליחותו?

ביקש רבי אברהם מהקברניט שיוריד אותו בסירה קטנה, בלווית מלח, ויאפשר לו להגיע לחוף לבדו. ואחר כך יוכל המלח לחזור לספינה, שמצידו יכולה להמשיך להפליג, אם הקברניט חושש ממצב הבטחון בעיר. הקברניט ניסה להניא את רבי אברהם מלעלות אל החוף. הוא הסביר לו את חומרת המצב, ואמר לו שאינו מוכן לסכן את חיי הנוסעים. אולם כשראה כי רבי אברהם מתעקש ודורש בתוקף את זכותו להגיע לעיר, שלשם הוא קנה את כרטיס הנסיעה, החליט הקברניט להסכים לבקשתו של הנוסע העקשן. הוא הבחין שאין לו עסק עם אדם רגיל והאמין לרבי אברהם שאמר לו שאינו פוחד כלל. המלחים הורידו אותו בסירה שהתקרבה אל החוף ורבי אברהם יצא מתוכה אל החוף לבדו. הסירה חזרה במהירות אל האניה שהרימה עוגן והסתלקה.

ברגע שעלה רבי אברהם אל החוף נגשו אליו שני חיילים חמושים ואמרו לו להמלט על נפשו, אם חייך יקרים לו. אולם רבי אברהם לא

שלמה: 'הימים הראשונים יפלו' בחשבו שמתאנח על עוונותיו כשהיה צעיר. השיב לו הרה"ק הנ"ל: איני מוותר על שום עבירה! כי זדונות נעשים כזכיות! וספיר אומרים שפיטם יתרו עגלים לעבודה זרה, כי דבר זה נחשב לזכות בעבורו.

ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ

לפני שנים רבות חי בעיר הקודש ירושלים רב גדול וצדיק, ושמו: הגאון רבי אברהם גאלאנטי זצ"ל. בימיו התקיימה בירושלים ישיבה גדולה וכולל אברכים שלמדו בהם תלמידי חכמים צעירים רבים. מפעם לפעם נהגו ראשי הישיבות לשלוח שליחים אל הארצות הקרובות והרחוקות, כדי שיאספו כסף להחזקת הישיבה ולתמיכה באברכים שתורתם אומנותם ולפרנס את משפחותיהם.

שנה אחת הכתה בצורת קשה את הארץ. כתוצאה מהבצורת, נוצר מחסור גדול במצרכי מזון ומחיריהם הרקיעו שחקים. יהודים רבים, שבימים כתיקונם נהגו לתמוך בישיבה ביד נדיבה, ירדו מנכסיהם ולא היה ביכולתם לתת לישיבה את הסיוע הנחוץ. נשקפה סכנה גדולה משום שתלמידי החכמים ומשפחותיהם עלולים להיות נתונים לחרפת רעב. ולא זו בלבד, אלא שסכנת הרעב איימה על כל יושבי ירושלים. אי לכך, התאספו רבני הקהילה ומנהיגייה והחליטו לשלוח שד"ר (-שלוחי זרבנו) לחוף לארץ, בכדי שיסבירו להם על הסכנה המרחפת על עיר הקודש ויעוררו אותם למבצע הצלה.

באסיפה הפילו גורל והגורל נפל על רבי אברהם גאלאנטי. קשה היה הדבר לצדיק, שכל ימיו ישב באהלה של תורה, לעזוב את עירו עם מקל נדודים בידו, לעבור מרחקים, ולעסוק במלאכת איסוף הכספים. אולם הוא קיבל את השליחות ברצון, כי הרי מדובר בהצלת נפשות.

שבעיר. שאל השולטן: אבל מאין היה לך אומץ, לטפל באריות הפרא, שהבהילו את כל תושבי העיר, ואולי הנך מכשף?

השיב רבי אברהם: נכבדי השולטן, הלווא עיניך רואות כי אני אדם זקן וחלוש וגבורת הגוף רחוקה ממני כרחוק מזרח ממערב. ובאשר לכישוף, חס ושלום. ליהודי אסור להתעסק בכישוף בכל צורה שהיא. אלא מה? חכמינו זכרונם לברכה אמרו: איזה הוא גיבור? הכובש את יצרו! ואני כל ימי השתדלתי לכבוש את יצרי. אינני פוחד מאיש, רק מה' לבדו. והבורא יתברך, כאשר ברא את החיות, הוא הכניס בליבם פחד טבעי מפני האדם. אולם מדובר רק כאשר האדם מתנהג כמו שצריך. אולם אם האדם מתנהג ככהמה או חיה, אזי הוא מאבד את 'צלם אלוקים' שבו. וכל בהמה או חיה רואה אותו לא אחרת מאשר בהמה או חיה כדוגמתה. במקרים כאלה קורה, שבמקום שהחיה תפחד מהאדם, פוחד האדם ממנה.

דבריו אלה של רבי אברהם עשו רושם עמוק על השולטן ושריו. הוא ראה שלפניו אדם קדוש מאין כמוהו, שברכת ה' מלווה אותו בכל מעשיו. מיד ציוה השולטן על ממונה ואוצרות המלוכה לתת לרבי אברהם סכום כסף גדול, כדי שלא יצטרך להסתובב ולקבץ נדבות בשביל עניי עירו. לאחר מכן הזמין בשבילו השולטן מקום מכובד באחת הספינות היוצאות לארץ ישראל, ורבי אברהם יצא בדרכו חזרה לירושלים, כשהוא מלווה על ידי השולטן ופמלייתו, שלא הפסיקו להודות לו על מעשי הגבורה שלו בהצלת העיר.

על הפסוק (שמות ט א): **'וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֹּא אֶל פְּרַעֲהוּ וְדַבֵּרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר ה' אֶלְהֵי הַעֲבָרִים שְׁלַח אֶת עַמִּי וְיַעֲבֹדְנִי**, פירש רבינו

נבהל מדברי החיילים ושאל אותם בנחת לפשר המהומה. התשובה שקיבל היתה איומה: שני אריות פראיים ברחו מגן החיות הפרטי של השולטן והם מסתובבים בעיר ומטילים אימה על כל התושבים. גם אתה, זקן, מוטב שתתפוס לך במהירות מחסה על אחד הגגות. ברגע בו סיימו החיילים לדבר, נראה לפתע בפירת הרחוב אחד האריות. החיילים, שהיו חמושים מכף רגל ועד ראש, נעלמו כאילו בלעה אותם האדמה.

רבי אברהם גאלאנטי נשאר עומד במקומו בלי לנוע. האריה התקרב אליו, אולם במקום להתנפל עליו ולטרפו, התיישב לרגליו כמו כלב ממושמע וצייתן. רבי אברהם תפס באוזנו והחל להובילו לגן החיות של השולטן. בדרך פגש גם את האריה השני, שניסה להתפרץ לבית שהיה סגור על מנעול ובריח ודייריו המבוהלים עמדו על הגג בפחד וחרדה מהצפוי להם. רבי אברהם תפס גם לאריה זה באוזנו ועתה הוא הוביל את שניהם, לנגד עיניהם המשתאות של התושבים, שהציצו עליו מפתחי הבתים.

גם השולטן וחלק ממקורביו עמדו על גג הארמון וצפו במתרחש. הם פשוט לא האמינו למראה עיניהם, כיצד יהודי זקן מוביל שני אריות באזניהם, כאילו היו אלה כבשות תמימות. השולטן עשה סימנים לרבי אברהם והראה לו לאן להוביל את האריות. רבי אברהם הכניס אותם לכלובים שלהם וסגר אחריהם את מנעולי הברזל.

לאחר מכן קרא השולטן לזקן המופלא, הושיבו לידו וביקש ממנו לספר כיצד הצליח להשתלט על האריות. כאשר נכנס רבי אברהם לאולם קבלת הפנים המלכותי, קמו כל השרים וחלקו לו כבוד. השולטן שאלו מי הוא, מאין בא ומה מעשיו. רבי אברהם סיפר לשולטן כי נשלח מירושלים עיר הקודש לאסוף כסף כדי להקל על הרעב שפגע קשות בתלמידי החכמים

האור החיים הקדוש כלל גדול אימתי נאמר 'בא אל פרעה' ואימתי נאמר 'לך אל פרעה', שלשון זה של 'בא אל פרעה' הוא כשהציווי עליו היה להכנס מבלי להתיירא מכל האריות והכלבים שהיו שומרים על פרעה.

ואלו דבריו: כלל זה בידך: כל מקום שיאמר 'בא אל פרעה' יכוין לומר לו, שיכנס אל טרקלין שלו בלא השאלת רשות, הגם שהיו לו כמשפט המלכים שומרי הבית, אף על פי כן יעול ויכנס אצלו מבלי שאלת רשות, וכן היה עושה כאומרם ז"ל (ילקוט קעה) כי כמה שומרים היו לפרעה מזוינים ואריות וכלבים והיה נכנס באין מונע.

ומצאתי ראייה ברורה לדבריהם ז"ל, ממה שאמר פרעה למשה (שמות י כח) 'השמר לך וגו' אל תוסף ראות פני וגו', למה הוצרך פרעה להתרות במשה והיה לו לצוות לעבדיו שומרי הבית כי כן מנהג המלכים להעמיד שומרי המלך ולהם יצו שלא יניחוהו ליכנס, אלא ודאי כי לא עמדו כנגדו ואפילו אריות, וזה נס עצום, לזה היה ה' צריך לומר לו 'בא אל פרעה', פירוט, הכנס ועלה אליו ולא תשים לבך למונע בעולם.

ובזמן שהיה פרעה יוצא המימה היה אומר לו 'לך אל פרעה' כי שם אין שומרים לירא מהם להצטרך לומר אליו עלה אליו, אלא לצד שאין זמן זה ראוי להליכה כי הוא מוציא בולעו התעוב ואינו מהמוסר לזה אומר לו לך אף על פי כן.

החזקת התורה

כך תיאר הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, ראש ישיבת חכמי לובלין, לפני תלמידיו את הביקור הראשון בעיר לובלין, ביקור שהפך להיות ציון דרך בקורות חייו: זה היה בימים ששימשתי כציר לבית המחוקקים, הזמינו אותי להרצאה ללובלין, והיה זה בקורי הראשון בעיר ההיסטורית. ר'

שמואל אייכנבוים, מעשירי לובלין ומנכבדיה, הסיעני בכרכתו לבקר בעיר. הייתי בבית העלמין הישן, השתטחתי על קברות גאוני לובלין: המהרש"ל, המהר"ם, רבי שלום שכנא ורבי יעקב פולק. פניתי אחר כך אל בית הכנסת של המהרש"ל והמהר"ם. נסענו על פני הרחובות, לפתע נעמדה הכרכרה: זהו המגרש והגן שלי □ אמר בן לוויית, ר' שמואל אייכנבוים. שאלתי: למה זה נשאר המגרש ריק ולמה לך גן פרטי במרכז העיר? ר' שמואל התקשה במתן תשובה: נזדמנה 'מציאה' לידי וקניתי, בעצם לא אדע מה לעשות בה! עניתי לו כשעיני נוצצות: אם כך, הריני יודע לאיזו תכלית קנית אותו! קנית אותו למטרה גבוהה ביותר, קדושה ביותר, שעדיין מוקדם לדבר עליה! רבי מאיר המשיך בדרכו, משתאה לדעת ההצליח ה' דרכו.

הביקור נמשך מספר ימים. סידרת ההופעות של רבי מאיר זכתה להצלחה רבה, אך מחשבותיו של רבי מאיר שוטטו כבר בעולם אחר. מהלך היה ברחובות לובלין, מוקסם מהוד הקדומים ואוירת הקדושה החופף עליה. 'פה אשב כי אויטיה', חזרה וניקרה בו המחשבה ולא הרפתה ממנו. באחת ההזדמנויות לא יכול היה עוד להתאפק. הוא פנה אל ר' שמואל ואמר לו כממתיק סוד: באתי להציע לך עיסקה טובה, עיסקה שמאז היותך בעל בעמך לא נקרתה לך הזדמנות פז כזו! ר' שמואל זקף את גבות עיניו ותמה: איזו עיסקה יכול להציע הרב לפניו אשר תעלה על כל עיסקות המליונים שעשה במהלך חייו עד כה? ובחשבו כן השיב במהירות ובלהיטות: כן אני מוכן לשמוע!

אם כן, עונה לו רבי מאיר, אני רוצה ממך את החלק הקדמי של המגרש כדי לבנות עליו ישיבה! ר' שמואל ביקש ארכה של חצי שעה כדי לחשוב על ההצעה, כעבור זמן קצר חזר ואמר: לא, את החלק הקדמי של המגרש אינני

ואכן, בית הדין הוציא פסק דין לאמור: שטר המתנה הראשון בטל ומבוטל, ויש לכתוב שטר חדש על שמם של השניים. באותו מעמד בנוכחות כל הקהל נכנס הסופר וכתב את שטר המתנה על שמם של ר' שמואל ורעייתו.

ועכשיו, קראה גברת אייכנבוים: ברצוני לשלם את הוצאות הפסק, מה מחירו? בית הדין מתחיל להתלבט כמה אפשר לדרוש על דין תורה יוצא דופן כזה, אך האשה מחלצת אותו ממבוכתו ואומרת: דמי הפסק שאשלם יהיה כל תנובת החלב של פרות המשק שלנו עבור התלמידים שילמדו תורה בישיבה... (ישיבת חכמי לובלין ח"א עמוד קנח).

על הפסוקים (שמות ט לא-לב): **וְהַפְשַׁתָּהּ וְהַשְׁעֵרָה נָתַתָּה כִּי הַשְׁעֵרָה אֲבִיב וְהַפְשַׁתָּה גְבֹעַל: וְהַחֲסֵה וְהַקְסָמֹת לֹא גָנוּ כִּי אֶפִּילַת הַנֶּהָ, מפרש הרה"ק האביר יעקב זיע"א שיש כאן רמז על קיומם של לומדי התורה והמחזיקים בידם לעוזרם ולסומכם, שאף הם כלומדי התורה לזכות לקיום ולתקומה.**

ואלו דבריו בספרו 'פתוחי חותם': **אפשר לרמוז, דהנה נודע דלעתיד לא יש קיום ותקומה כי אם לבעלי תורה ולתומכים ביד לומדיה ולשומעים דברי תורה ומקיימים, והרשעים אשר לא למדו ולא קיימו ועברו על דברי תורה, אין להם קיום... "אבל 'החטה' - 'חטה' גימטריא: כ"ב, הם כ"ב אותיות התורה, 'הכוסמת' אותיות 'הסומכת', כלומר, התורה והסומכת לה, שהם לומדי התורה והמחזיקים בידם שהם הסומכים להם. עוד, 'הסומכת' היא אוזן הסומכת לדברי חכמים ושומעת לדבריהם, כל אלה לא נוכח, והטעם 'כי אפילות הנה', דהיינו, ענוים, וקיימו דברי התורה. ועוד, פלאי פלאות נעשו להם, מאחר שקיימו דברי תורה הנקראים פלאות תורת חיים.**

יכול לתת, אלא... את כולו! ובאומרו זאת לא היה מאושר וקורן ממנו.

מספר בנו של ר' שמואל אייכנבוים: השיחה הזו התקיימה תוך כדי סעודת 'מלוה מלכה', ולקראת סיומה החליטו השניים לצאת מיד למקום המגרש. הם ומלווייהם עמם. השעה היתה כבר כחצות ליל. הפמליה הגיעה לאתר, למגרש הענק הריק. רבי מאיר פתח בריקוד סוער על המגרש השומם וסחף עמו את כל הנוכחים. לפתע, היטה רבי מאיר אזנו אל הקרקע, כאילו הקשיב, ופנה לר' שמואל ושאלו: ר' שמואל! האם הנך שומע את קול התורה הבוקע כבר מן המקום הזה?!

בהיודע דבר העברת המגרש לרשות הישיבה לגב' אייכנבוים, רעיית הנדבן, היא הגיעה נסערת לרבי מאיר ותבעה דין תורה. רבי מאיר היה משוכנע שאינשי דלא מעלי הסיתו אותה לבטל את המתנה, אך דין תורה צריכים לקיים. המתח באולם היה גדול, קהל רב התאסף לשמוע את טיעוניה ולראות כיצד יפול דבר. מה מאד היתה גדולה התדהמה כאשר האשה פתחה בדברי שבח ושביעות רצון על צעד בעלה שהעביר את המגרש למטרה כה חשובה, בניית ישיבה עולמית, אלא מאי, היא דורשת במפגיע שהמתנה תיקרא גם על שמה, גם היא רוצה חלק במצוה גדולה זו...

תחושת הקלה ירדה על כל הנוכחים, ורבי מאיר החל להרגיע אותה: הרי כלפי שמיא גליא שגם לך יש חלק במצוה זו, ובודאי לא יקפחו את זכותך, הלא נרמז גם הדבר במשלי 'בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת', כלומר, את הבית הנחיל בפועל ר' שמואל, אך השכר מה' - אשה משכלת, גם לאשת החיל שותפתו במצוה זו.

אך רוחה של אשת הנגיד לא שקטה, היא עמדה על דעתה ועל זכותה להוסיף גם את שמה על כתב ההסכם של מסירת המגרש לישיבה.

אלומות אור
הבוקעות מרתך

האספקלריא המאירה

**לדצי' מבין החרכים אל' הערת' רבי
משה' אלשיך הקדוש שניתנה פנים בפנים**

בסמטאות צפת העתיקה התהלכו ענפי העולם ששנו פני
תבל באור תורתם, ובבית מדרשו יושב איש האלקי רבי
משה אלשיך זיע"א ומאיר פנים לתלמידיו כשהוא פורס
לפניהם את כל מאה הערמוניות שהטעה לבן את יעקב
בהחליפו תנאו "עשרת מונים" (רשי' ויצא לו). והאריז"ל יושב
ושחק בקורת רוח: "הנה לבן עומד מאחוריו, ומהנהן 'הן הן',
כך היה מעשה".

גדולי הצדיקים העידו ש"האלשיך הקדוש השיג פנים אחד
משבעים פנים לתורה" - מארעות הנלו לנגד עיניו
באספקלריא המאירה, כפי שהתרחשו באמת, לפיכך היתה
עיקר יגיעתו לפורר ולשחוק עבורנו את אור האלף שהוא
מקשה אחת אינסופי - ליהלומים קטנים, כדי שיוכל כל אחד
לדרוש את ה' יום יום, לדעת 'למעשה' את אשר יעשון.

בקץ גלות עמנו, קְשָׁנָקָתָם כל הזון ונגשמשו העיניים מלחזות
באור שמש התורה עצמה, מקבלים בני ישראל חנינה ממעלה
להצניץ מבין החרכים על מרבצי האור האינסופיים, על ידי
ספרי "תורת משה" להאלישיך, המעוטרים בביאור נרחב
שטרם היה לעולמים, כקול הקורא במדבר, פנו דרך, כי קרוב
היום אשר עין בעין תראו בשושב ה' ברחמים לציון.

**דוּפּיעַ:
שְׁמוֹרֵת
בְּסִימָנִים**

"תורת משה" המבואר

דפנים בפנים של התורה ללב ייחודי

ביאור נרחב | קיצור אלשיך | ציונים והשוואות | אלפי
מראי מקומות | פיסוק וניקוד | הקדמות מופלאות | פרקי
תולדות ומבוא | כותרות משנה | עימוד מרהיב עין

ארה"ב: (718) 437-0054
אירופה: 44-20-8806-0176

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

אור הגאולה לישרי לב

מרכז הזמנות:
1800-22-55-66

ישור אל בני עליה

פ"ג
אזינו רבינו איש
אדום הדב' אלימלך
כהר אלעזר ליפמן
בשיחם נעים אלימלך
נפטר בא אדר ט'
תשנ"ב

אדרבא הייליגער רבי ר' אלימלך זצ"ל

על-ידי התחברותם בקדושי עליון גם הם ישכבו אף וחומה ולהיטיב מטוב ה'

כל יהודי בעדינות נפשו ובפנימיות טוהר לבבו, תיכף שגולה לפניו אש שחורה על גבי אש לבנה, אותיות המאירות של התנא האלוףי הרבי ר' מילעך, נבער בשמתו בעוז תעצומת, ומצא מין את מינו וניערר לאהבה וליראה את ה' הגדול והנורא, להחזיר ולהשיב את כל חלקי נפשו ורוחו ושמתו לאביו ולבוראו.

משאירים כלום לעצמם. בכך נתגלה שמיד כשהתחילו רצו לתת.

ותשבעו...

ועתה שמחה גדולה בכל העולמות שמופיע בעולם אור חדש: "נועם אלימלך" בשלמות הביאור ותכלית הפאר. הספר שכל הצדיקים ראו בו המשפיע הן לצאת מטיט החומר, והן לקבל ממנו תיקון כזה שכל המקושר זוכה גם כן בעצמו לתת את טובו לכל העולם, שיוכל להעלות את כל הבייאה לשרשה, "ולייחד ייחודים כמותך" (-תשובת משיח לשאלת אור שבעת הימים "אמתי קאחי מן". אגרת הבעש"ט).

בכל עת שהצדיקים הגדולים הולכים מדרגא לדרגא והורגים את הנחש לגמרי, הם מתעלים לתכלית "צדיק מושל בראת אלקים", שהם מתרמים ליוצרים, לשנות הטבע, לחולל פלאות ולהיטיב עם כל הברואים, כי "בשביעם נברא העולם".

'מקום גדולם' - שאנו רואים שהרקיטו שחקים - 'מתגלה בענותותם': שהגשמה שלהם שגבה מאד, עד שהם מרגישים, שכל מה שייגע להגיע לתכלית שלמות השגתם, מדרגתם ייחודם ומופתיהם - הכל רק כדי למסור ולתת, ובכך לתקן את כל הבריאה, הן ברוחני והן בגשמי. הנשמע כזאת והנראה כמזוה, שרואים גדולת הצדיקים שאינם

אשרי העם כלה, שכל הצדיק המשכך הכל ומעלה העולם לשרשו, הוא נותן לנו במתנה שכל אחד זוכה כמזוה לשכך חמת המלך.

מהדורת פאר מושלמת

ביאורים | ציונים | צעטיל קטן ותפילה קודם התפילה מבורא פרקי תולדות מורחבים | מפתחות

אור הגאולה לישרי לב

אומנות הענווה

טעמים של 'לעתיד לבוא'

בת עין המבואר - אור אין סוף של הכנעה וענווה

ענווה היא תכלית כל המדרגות, וצריך לבארה. שר הענווה הרה"ק רבי **אברהם דוב** זיע"א **מאוריטש** סולל באומנות אומן דרכים של הכנעה אמיתית כאין, כאשר לא די שהיא עוקרת את השלימזליות והענווה הפסולה, אלא אדרבה, הענווה נתעלית להיותה מזרז ראשון במעלה להתחדשות, שמחה ואור בהיר בעבודת הבורא "**יוסיפו ענוים בה' שמחה**" מהדורת פאר | אגרות וליקוטים נבחרים | ביאורי החסידות | ציוני תולדות מורחבים ומאירים | שער המפתחות

אור הגאולה לישרי לב

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
 ארמונר שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחיו
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מאריבת אהלי צדיקים

מקום גנוזותו של הרה"ק רבי משולם זושא מאנפולי זיע"א

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
 והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
 - מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 והגליון בדרך אליך